

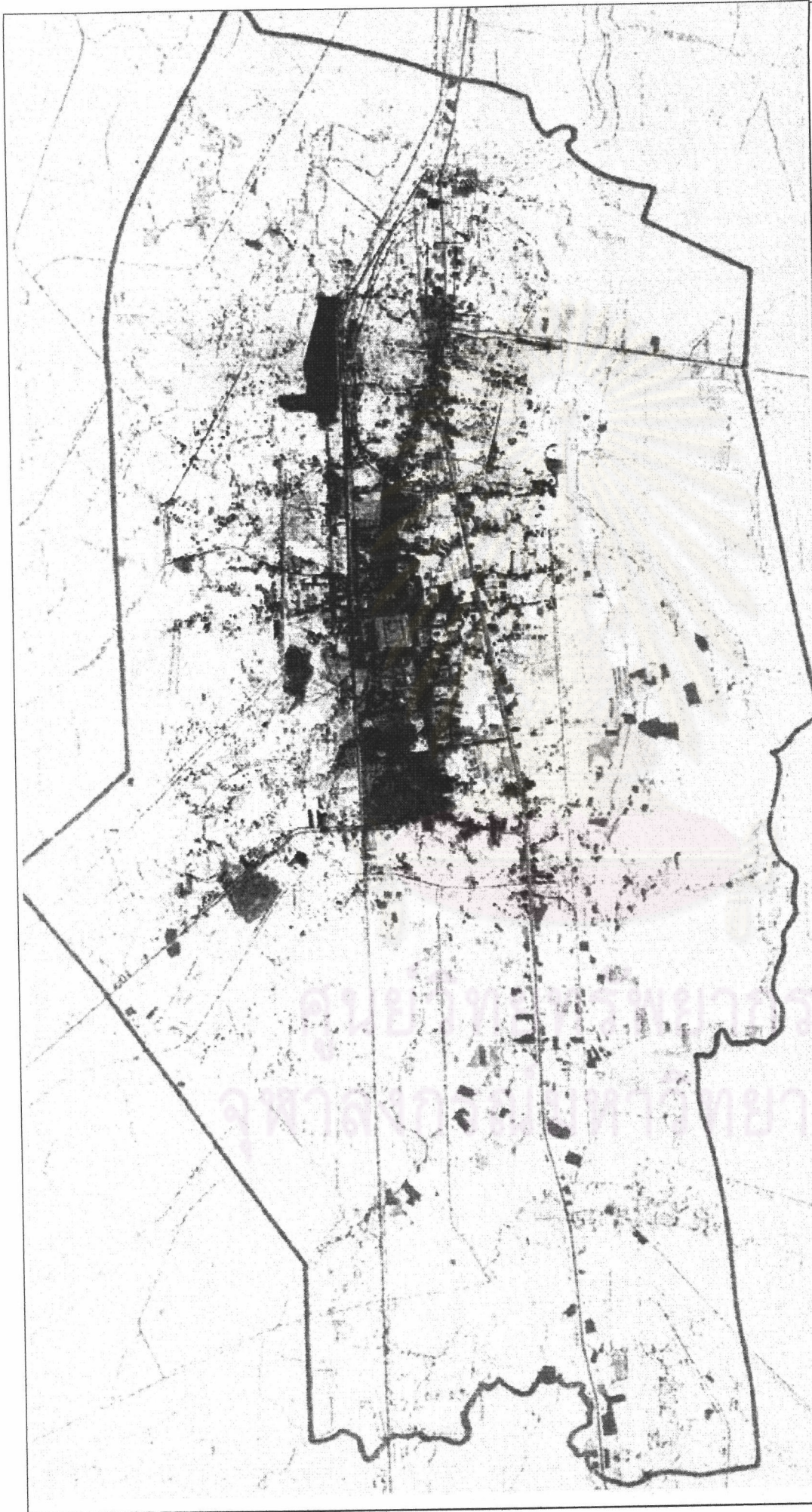
ตลาดนัดกับข้าว และปัจจัยที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของตลาดนัดกับข้าว

ในบทนี้จะกล่าวถึงที่ตั้ง ขนาด ตารางเวลาดำเนินการ การกระจายตัว การขยายตัวของตลาดนัดกับข้าวโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา และการเลือกพื้นที่สำหรับการจัดตลาดนัดกับข้าว ซึ่งผู้จัดนัดจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้เมื่อจัดตลาดนัดขึ้นมาแล้วจะสามารถดำเนินกิจการได้เป็นผลสำเร็จ ดังนั้นในส่วนหลังจึงเป็นการศึกษาถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อที่ตั้งของตลาดนัดกับข้าว ซึ่งแยกเป็นการพิจารณาปัจจัยในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจลักษณะในการเลือกทำเลของการจัดตั้งตลาดนัดแต่ละแห่ง ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

5.1 ลักษณะการเกิดตลาดนัดกับข้าว

10 ปี ก่อนที่จะมีตลาดนัดกับข้าวเกิดขึ้นนั้น (พ.ศ. 2525) ชุมชนเมืองนครปฐมมีการตั้งถิ่นฐานกระจุกตัวอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางเมือง ซึ่งก็คือ องค์พระปฐมเจดีย์เท่าใดนัก พิจารณาได้จากเขตผังเมืองรวมเมืองนครปฐม ซึ่งมีพื้นที่เพียงประมาณ 36.9 ตารางกิโลเมตร ดังนั้นการเดินทางเพื่อมาซื้อสินค้าของผู้คนจึงมีความสะดวก เพราะระยะทางไม่ไกลนัก ประกอบกับในช่วงนั้นมีการสร้างตลาดใหม่ขึ้นมา คือ ตลาดโอเดียน ทำให้การค้าในเมืองมีความคึกคักกันมาก

ต่อมาเมื่อเมืองเริ่มมีการขยายตัวออกจากศูนย์กลางเมืองมากขึ้น การเดินทางของผู้คนเพื่อที่จะมาใช้บริการตลาดในเมืองมีระยะทางไกลมากขึ้น ดังนั้นจึงเริ่มมีร้านค้าเล็กๆ ก่อตัวขึ้นตามชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเป็นการรับสินค้าพวกผักสด ของชำมาจากตลาดสดในตัวเมืองเพื่อนำมาขายคนในชุมชนอีกต่อหนึ่ง และเมื่อในชุมชนมีผู้คนมากขึ้น คนบางกลุ่มจึงเริ่มรวมกลุ่มกันมาตั้งขายสินค้าที่คนผลิตได้ ซึ่งมักใช้พื้นที่วัดเป็นที่ตั้งร้านค้า เมื่อเป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น กลุ่มพ่อค้าเริ่มจึงมีขนาดใหญ่ขึ้น การแข่งขันการขายสินค้านี้มีมากขึ้น พ่อค้าเริ่มบางรายจึงมีการแยกตัวออกมาหาพื้นที่เพื่อจัดตลาดนัดแห่งใหม่ (ซึ่งพ่อค้าเริ่มนี้ต่อมาจึงผันตัวเองมาเป็นผู้จัดนัดแทน) ตามชุมชนต่างๆ จนมีการขยายตัวมากขึ้นตามการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานของประชากร ซึ่งสังเกตได้จากการประกาศขยายเขตผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยในปัจจุบัน จากเดิมมีพื้นที่ประมาณ 36.9 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 22,940 ไร่) มาเป็น 136.6 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้นอีก 99.9 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดและบางส่วนของตำบลต่างๆ 20 ตำบลโดยรอบเทศบาลนครนครปฐม และเทศบาลตำบลอีก 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ เทศบาลตำบลธรรมศาลาและเทศบาลตำบล

ลักษณะของตลาดนัดกับข้าวและความสัมพันธ์กับชุมชนเมืองนครปฐม

แผนที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบการขยายตัวของเมืองระหว่างปี 2525 และปี 2535

สัญลักษณ์		การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2525		การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2535	
—	เขตเทศบาล	□	ที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย	■	สถานบันราชการ
⋯	เขตตำบล	■	ที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง	■	สถานศึกษา
—	เขตผังเมืองรวม	■	พาณิชยกรรม	■	ศาสนสถาน
■	การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2525	■	อุตสาหกรรม	■	ปศุสัตว์
		■	คลังสินค้า	■	อื่นๆ

โพรงมะเดื่อ ได้แก่ ตำบลพระปฐมเจดีย์ ตำบลหนองปากโลง ตำบลบ่อพลับ ตำบลทุ่งน้อย ตำบลสามควายเผือก ตำบลสนามจันทร์ ตำบลธรรมศาลา ตำบลลำพญา ตำบลพระประโทน ตำบลห้วยจรเข้ม้า ตำบลบางแขม ตำบลหนองดินแดง ตำบลสวนป่า ตำบลวังเย็น ตำบลสระกระเทียม ตำบลถนนขาด ตำบลมาบแค ตำบลโพรงมะเดื่อ ตำบลวังตะกั่ว และตำบลนครปฐม ซึ่งการขยายฝั่งครั้งนี้เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนเมืองนครปฐม จะสังเกตเห็นได้ว่าช่วงเวลาที่เริ่มมีการขยายเขตฝั่งเมืองรมนั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดขึ้นของตลาดนัดกับข้าว ซึ่งในระยะแรกคือ ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2535) ตลาดนัดกับข้าวจัดขึ้นในพื้นที่ของวัด โดยในระยะแรกเป็นการจัดเพื่อหารายได้เข้ากั้วัด ซึ่งมีการกระจายตัวอยู่ทุกด้านของเมือง คือ ด้านเหนือมีตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกล้าฯ ด้านตะวันออกมีตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ด้านตะวันตกมีตลาดนัดวัดลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) และด้านตะวันตกมีตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ

ต่อมาในระยะ 6-8 ปี ตลาดนัดกับข้าวเริ่มมีการขยายตัวทางด้านตะวันตกมากขึ้น และมีการใช้พื้นที่ของเอกชนมาใช้ในการจัดตลาดนัด ซึ่งตลาดนัดกับข้าวที่เกิดขึ้นนี้มักอยู่ในพื้นที่ที่มีเกษตรกรรมอยู่มาก เนื่องจากอุตสาหกรรมและที่พักอาศัยยังมีการขยายตัวน้อยในด้านตะวันตก ชุมชนส่วนใหญ่ยังคงเป็นเกษตรกร ซึ่งไม่นิยมเข้าไปซื้อสินค้าในตัวเมืองมากนัก ส่วนใหญ่จะใช้บริการร้านขายของชำในละแวกบ้าน และทำอาหารรับประทานเอง (ชาวบ้านหมู่ 8 ตำบลหนองดินแดง, สัมภาษณ์, 25 พ.ค. 2545) ดังนั้น เมื่อมีตลาดนัดเกิดขึ้น จึงได้รับการตอบรับจากดีจากคนในชุมชน

ในด้านตะวันตกและด้านใต้ของเมืองมีการขยายตัวของอุตสาหกรรม บ้านจัดสรรมาก ตลาดนัดกับข้าวที่เกิดขึ้นมาในด้านตะวันตกและด้านใต้จึงเกิดมาเพื่อตอบสนองกับการใช้ที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้จัดนัดมองทำเลที่ตั้งว่าเป็นบริเวณที่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม มีหมู่บ้านมาก ย่อมต้องมีกำลังซื้อมากด้วย จึงมองหาพื้นที่ว่างมาจัดตลาดนัดกับข้าวขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของเอกชน (ทองอยู่ มโนพิรมย์กุล, สัมภาษณ์, 24 ธ.ค. 2544)

ในด้านทิศเหนือมีตลาดนัดกับข้าวเกิดขึ้นไม่มากนัก คือ มีเพียงตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกล้าฯ และตลาดนัดแยกวัดกลาง เนื่องจากในพื้นที่ด้านทิศเหนือมีระยะทางไกลกับตัวเมืองมาก เพราะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในเขตเทศบาลนครปฐม การดำเนินชีวิตโดยทั่วไปมีการพึ่งพาตลาดสดในเขตเทศบาลอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่ค่อยเกิดตลาดนัดกับข้าวในบริเวณด้านเหนือของเมือง มีเพียงตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกล้าฯ เป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ มีคนมาใช้บริการมาก เนื่องจากมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันราชภัฏนครปฐมและโรงเรียนศรีวิชัย ซึ่งมีนักเรียน นักศึกษาจำนวนมากเข้าหอพักบริเวณใกล้เคียงกับตลาดนัดอาศัยอยู่ ดังนั้น นักเรียน นักศึกษา จึงนิยมมาจับจ่ายใช้สอยในตลาดนัดแห่งนี้มากกว่าที่จะเดินทางไปซื้อสินค้ายังตลาดในตัวเมือง เนื่องจากการเดินทางต้องอาศัยรถ

โดยสารประจำทางเป็นหลัก ดังนั้นการใช้บริการตลาดนัดจึงสะดวกกว่า นอกจากนี้ตลาดนัดแห่งนี้ยังอยู่ติดกับถนนสายหลักที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ซึ่งมีผู้คนสัญจรไปมาเป็นจำนวนมาก และบริเวณชุมชนโดยรอบตลาดนัดยังมีทั้งโรงสีข้าว อู่ซ่อมรถ และหมู่บ้านจัดสรรซึ่งกลุ่มคนที่อาศัยอยู่โดยรอบดังกล่าวก็นิยมมาใช้บริการ เนื่องจากตลาดแห่งนี้เป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ จึงมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย และมีราคาถูก (นายฉัตรชัย ระวังระยา, สัมภาษณ์, 21 ธ.ค. 2544)

5.2 การขยายตัวของตลาดนัดกับข้าวในเขตชุมชนเมืองนครปฐม

ตลาดนัดกับข้าวในเขตชุมชนเมืองนครปฐมแห่งแรกๆ ได้จัดตั้งขึ้นมาประมาณ 10 กว่าปีมาแล้ว ในระยะแรกเป็นการจัดตั้งตลาดนัดโดยใช้พื้นที่ของวัด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนต่างๆ ดังนั้นในการที่จะจัดกิจกรรมใดขึ้นมาวัดจึงเป็นสถานที่ที่จะเป็นแหล่งที่จะรวมผู้คนให้มารวมกันได้มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากตลาดนัดกับข้าวที่จัดตั้งมาประมาณ 10 ปี สามารถพิจารณาแหล่งที่ตั้งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ตลาดนัดที่อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบล ซึ่งได้แก่ ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ และตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก อยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ และกลุ่มที่กระจายอยู่ตามชานเมือง ได้แก่ ตลาดนัดวัดสระกระเทียม, ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร, ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) และตลาดนัดวัดจันทาราม ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลาดนัดในกลุ่มแรกเป็นตลาดนัดกับข้าวที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนเก่าของเมือง และใช้พื้นที่ของวัดในการจัดตั้งตลาดนัดขึ้นมา โดยรายได้จากการจัดเก็บจะให้กับทางวัดทั้งหมด และอยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบล ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นตลาดนัดที่กระจายตัวไปตามชุมชน ซึ่งในขณะนั้นยังมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการจัดตั้งตลาดนัดก็ยังเป็นพื้นที่ของวัด มีเพียงตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) ที่เป็นพื้นที่ของเอกชน รายได้จากการจัดเก็บค่าแผงสินค้าจะเป็นของ “ผู้จัดนัด” ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มแรก

ต่อมาเมื่อมีผู้คนเห็นว่าการจัดตลาดนัดนั้นประสบความสำเร็จค่อนข้างดี และสามารถตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนได้ โดยคนในชุมชนก็พอใจกับการมีตลาดนัดเนื่องจากได้รับความสะดวกสบาย ไม่ต้องเดินทางไปซื้อสินค้าในตลาดสดเทศบาล ดังนั้นจึงมีผู้สนใจจัดหาพื้นที่ว่างเปล่า ซึ่งในระยะหลังเป็นพื้นที่ของเอกชนมาจัดตั้งเป็นตลาดนัดมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาในการจัดตั้งตลาดนัดกับข้าว จะเห็นได้ว่าตลาดนัดกับข้าวมีการขยายตัวจากชุมชนรอบนอกเข้าสู่ในเมืองโดยในช่วง 10 ปีก่อนมีตลาดนัดกระจายตัวอยู่ในทุกด้านของเมือง คือ ด้านเหนือมีตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ด้านตะวันออกมีตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ด้านตะวันตกมีตลาดนัดวัดปลาเค้า(ฝั่งนอก) และด้านตะวันตกมีตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ช่วง 6-8 ปีก่อนเริ่มมีตลาดนัดเกิดขึ้นมากใน

ด้านตะวันตกของเมือง ซึ่งได้แก่ ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดหนองดินแดง ตลาดนัดสระกระเทียม และตลาดนัดลำพญา ส่วนด้านตะวันออกมีตลาดนัดเกิดขึ้นแห่งเดียว คือ ตลาดนัดวัดสามควายเผือก และในช่วง 2-5 ปีหลังตลาดนัดจะเกิดขึ้นด้านตะวันออกและด้านใต้ของเมืองมาก โดยการจัดตั้งตลาดนัดกับข้าวขึ้นมาเพิ่มในแต่ละแห่ง มักเลือกบริเวณที่ไม่ไกลจากตลาดนัดกับข้าวที่มีอยู่เดิมมากนัก และเลือกวันจัดนัดที่ไม่ตรงกับตลาดนัดที่มีอยู่เดิม เช่น ตลาดนัดบริเวณสามควายเผือก มีตลาดนัดอยู่ในบริเวณเดียวกัน 3 แห่ง ระยะทางห่างกันไม่เกิน 1 กิโลเมตร และเมื่อรวมวันในการจัดตั้งตลาดนัดแล้วจะพบว่า มีตลาดนัดเกิดขึ้นทุกวันในรอบ 1 สัปดาห์

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการขยายตัวของตลาดนัดกับข้าวเริ่มจากทุกด้านของเมือง ต่อมาเริ่มมีการกระจุกตัวอยู่ทางด้านตะวันตกของเมือง แล้วขยายมาเป็นด้านตะวันออกและด้านใต้ของเมือง ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว พบว่า ด้านตะวันตกของเมืองมีการจัดตั้งตลาดนัดกับข้าวมากกว่าด้านอื่นๆของเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากระยะทางจากชุมชนด้านตะวันตกไปสู่ตัวเมืองมีระยะทางไกลกว่าด้านอื่นๆ โดยมีระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ส่วนด้านใต้ของเมือง ซึ่งเป็นบริเวณที่รองรับการขยายตัวของเมืองในปัจจุบัน ด้านเหนือและด้านตะวันออกของเมืองมีตลาดนัดเกิดขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป อาจเป็นเพราะระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก การที่จะเดินทางมาจับจ่ายซื้อสินค้าค่อนข้างสะดวก

5.3 ที่ตั้งของตลาดนัดกับข้าว

ที่ตั้งของตลาดนัดกับข้าวพิจารณาในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่นำมาจัดตั้งเป็นตลาดนัดนั้น จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตลาดนัดในยุคแรกๆ จะเป็นการใช้พื้นที่ของวัดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยของวาณี เรื่องศิลปกรรม ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องวงจรการเดินทางของพ่อค้าเร่ตามตลาดนัดกรณีศึกษา จังหวัดนครปฐมและพื้นที่ต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2530 ได้กล่าวถึงสถานที่ที่ใช้จัดตั้งตลาดนัดในจังหวัดนครปฐมว่าร้อยละ 78 ของจำนวนตลาดนัดที่ศึกษา เป็นการuseพื้นที่ของวัด ส่วนตลาดนัดในปัจจุบันที่ได้มีการสำรวจในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของเอกชนถึงร้อยละ 76 ส่วนพื้นที่วัดคิดเป็นร้อยละ 24 จะเห็นได้ว่าปัจจุบันที่ตั้งเพื่อจัดตลาดนัดเป็นไปในลักษณะการหาพื้นที่เอกชนที่ว่างเปล่าจัดเป็นตลาดนัด ซึ่งผู้ที่เป็นคนหาทำเลในการจัดตั้งตลาดนัด เรียกว่า “ผู้จัดนัด” โดยกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) กรรมสิทธิ์ที่ดินที่เป็นของวัด ได้แก่ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดวัดสามควายเผือก ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดวัดจันทาราม

2) กรรมสิทธิ์ที่ดินที่เป็นของเอกชน ได้แก่ ตลาดนัดปากทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดแยกพระประโทณ ตลาดนัดแยกพระประโทณ (สะพาน2) ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดหนองเสือ ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งใน) ตลาดนัดบางแกม ตลาดนัดหัวไผ่ ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดถ้ำพญา ตลาดนัดชอยโรงแรม 99 ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดโค้งทางเข้าวัดสามควายเผือก และตลาดนัดทางแยกรถไฟสามควายเผือก

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกรรมสิทธิ์ที่ดินกับระยะเวลาของการจัดตั้งตลาดนัดจะพบว่า ตลาดนัดที่เปิดดำเนินการ 1-5 ปี ร้อยละ 92.85 ของตลาดนัดที่เปิดดำเนินการในช่วง 5 ปีหลังตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีเพียงตลาดนัดวัดธรรมศาลาที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของวัด และตลาดนัดที่เปิดดำเนินการตั้งแต่ 6-10 ปี ร้อยละ 50 อยู่ในพื้นที่ของวัด และอีกร้อยละ 50 อยู่ในพื้นที่ของเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตลาดนัดในปัจจุบันจะเน้นการใช้พื้นที่ของเอกชนที่เป็นที่ว่างเปล่ามาจัดเป็นตลาดนัด ส่วนพื้นที่ของวัดนั้นประมาณร้อยละ 40 ของวัดที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ศึกษาใช้จัดเป็นตลาดนัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงรายชื่อ กรรมสิทธิ์ที่ดินและที่ตั้งของ ตลาดนัดกับข้าว

ตลาดนัด	กรรมสิทธิ์ ที่ดิน	ที่ตั้ง		
		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
ตลาดนัดสระกระเทียม	เอกชน	สระกระเทียม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม	วัด	สระกระเทียม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหนองเสือ	เอกชน	หนองดินแดง	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง	เอกชน	หนองดินแดง	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ	วัด	โพรงมะเดื่อ	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก	วัด	โพรงมะเดื่อ	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดบ้านนา	เอกชน	โพรงมะเดื่อ	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหนองจอก	เอกชน	ลำพญา	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดลำพญา	เอกชน	ลำพญา	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก)	เอกชน	บางแพม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน)	เอกชน	บางแพม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดบางแพม	เอกชน	บางแพม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหัวไผ่	เอกชน	บางแพม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล	เอกชน	สนามจันทร์	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสตรีนคร	เอกชน	สนามจันทร์	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดซอยโรงแรม 99	เอกชน	ห้วยจรเข้	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว	วัด	นครปฐม	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดแยกพระประโทน	เอกชน	พระประโทน	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2)	เอกชน	ถนนขาด	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดธรรมศาลา	วัด	ธรรมศาลา	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา	เอกชน	ธรรมศาลา	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก	เอกชน	สามควายเผือก	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก	เอกชน	สายควายเผือก	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดสามควายเผือก	วัด	สามควายเผือก	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร	วัด	ถนนขาด	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดแยกวัดกลาง	เอกชน	บ่อพลับ	เมืองนครปฐม	นครปฐม
ตลาดนัดวัดจันทาราม	วัด	หนองอ้อ	บ้านโป่ง	ราชบุรี

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัด

5.4 ขนาดของตลาดนัดกับข้าว

จากทฤษฎีแหล่งกลางของคริสตัลเลอร์ ได้ใช้ดัชนีที่นำมาพิจารณาขนาดของตลาดได้แก่ ชนิดและจำนวนของร้านค้าและการบริการ จำนวนประชากรที่อาศัยในแหล่งกลาง ระยะทาง เศรษฐกิจที่ลูกค้าจะเดินทางมายังแหล่งกลาง รายได้ของประชากรที่พักอาศัยในย่านกลางจำนวนร้านค้า แต่ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขนาดของตลาดนัดกับข้าว โดยพิจารณาจากจำนวนพ่อค้า และจำนวนของประเภทสินค้าที่มีขายอยู่ในตลาดนัด จากการใช้วิธี Natural Break สามารถแบ่งตลาดนัดออกเป็น 3 ขนาด คือ

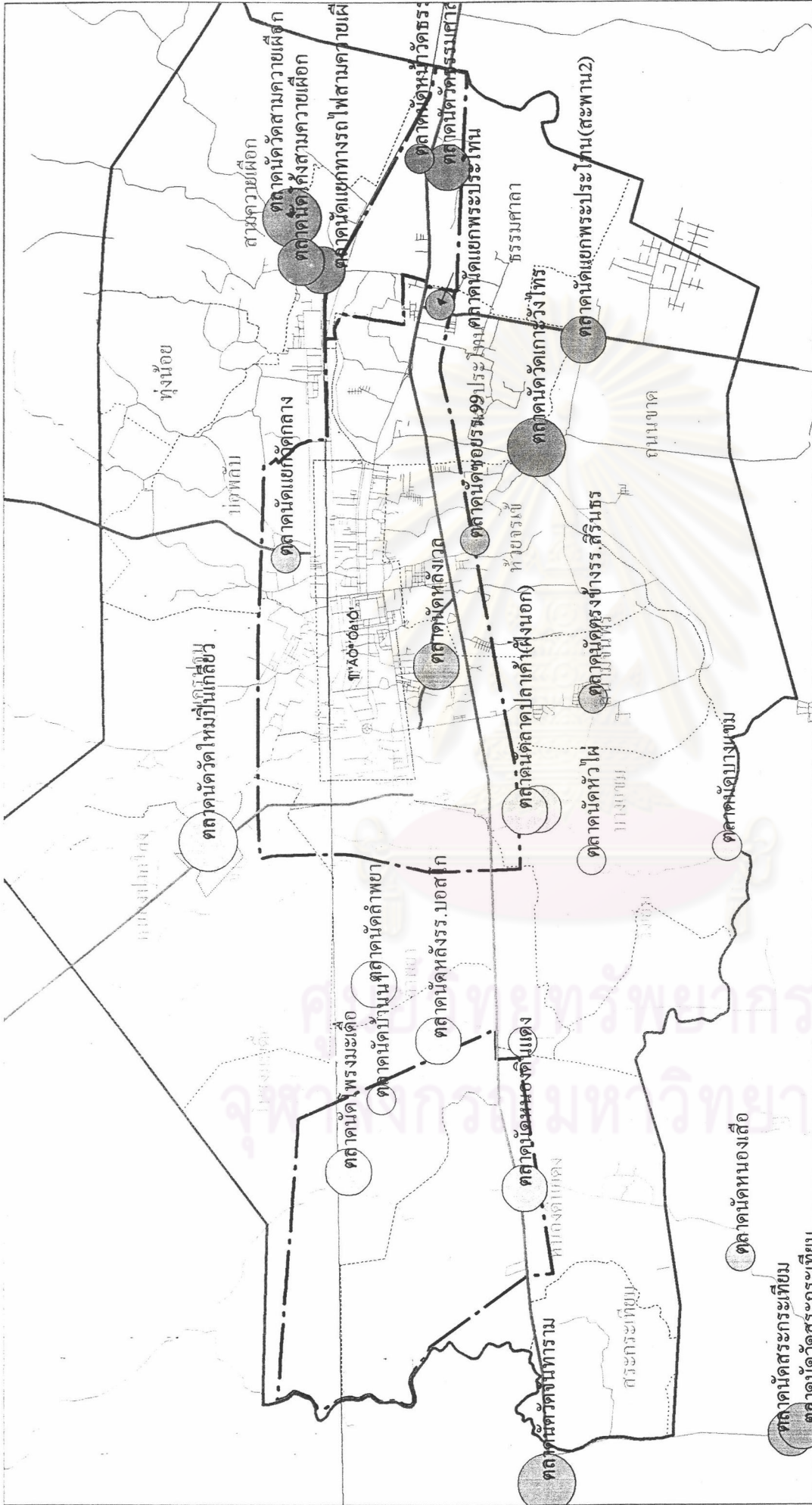
5.4.1 ตลาดนัดขนาดเล็ก คือ มีจำนวนร้านค้าตั้งแต่ 16 – 81 ร้าน ได้แก่ ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ตลาดนัดหัวไผ่ ตลาดนัดบางแขม ตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดแยกพระประโทน และตลาดนัดหนองเสือ

5.4.2 ตลาดนัดขนาดกลาง คือ มีจำนวนร้านค้าตั้งแต่ 82-173 ร้าน ได้แก่ ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน 2) ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล ตลาดนัดปากทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดทางแยกรถไฟสามควายเผือก ตลาดนัดโค้งทางเข้าวัดสามควายเผือก ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม และตลาดนัดวัดธรรมศาลา

5.4.3 ตลาดนัดขนาดใหญ่ คือ มีจำนวนร้านค้าตั้งแต่ 174 ร้านขึ้นไป ได้แก่ ตลาดนัดวัดใหม่ ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดสามควายเผือก ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร และตลาดนัดวัดจันทาราม

ในด้านความสัมพันธ์ของประเภทสินค้ากับขนาดของตลาด พบว่า มีสินค้าบางประเภทที่ไม่ปรากฏในตลาดนัดขนาดเล็ก เช่น เนื้อไก่ เนื้อวัวชำแหละ สิ่งคิพิมพ์ รองเท้า กระเป๋า ซีดี เทป เป็นต้น โดยเฉพาะเนื้อวัวชำแหละพบในตลาดนัดที่มีขนาดกลางเพื่อแห่งเดียวเท่านั้น แต่จะพบในตลาดนัดขนาดใหญ่ทุกแห่ง แสดงให้เห็นว่าตลาดนัดที่มีขนาดใหญ่มีความหลากหลายของสินค้าให้เลือกมากกว่าตลาดนัดที่มีขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาถึงขนาดของตลาดนัดกับข้าว และจำนวนวันที่มีตลาดนัดในแต่ละตลาด สามารถแบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

แผนที่ 9 แสดงขนาดของ ตลิ่งชันกับข้าว ในพื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์	
	เขตเทศบาล
	เขตตำบล
	เขตผังเมืองรวม
	ทางหลวงแผ่นดิน
	ถนน
	ขนาดของ "ตลิ่งชันกับข้าว" มากกว่า 174 ไร่ขึ้นไป
	82 - 173 ไร่
	น้อยกว่า 82 ไร่

- 1) ตลาดนัดขนาดใหญ่และมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 3 วัน ได้แก่ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลี๋ย และตลาดนัดวัดเกาะวังไทร
- 2) ตลาดนัดขนาดใหญ่และมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 2 วัน ได้แก่ ตลาดนัดวัดสามควายเผือก และตลาดนัดวัดจันทาราม
- 3) ตลาดนัดขนาดกลางและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 3 วัน ได้แก่ ตลาดนัดวัดสระเกษิม, ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2) และตลาดนัดโค้งสามควายเผือก
- 4) ตลาดนัดขนาดกลางและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 2 วัน ได้แก่ ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล, ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดแยกสามควายเผือก ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดลำพญา และ ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก)
- 5) ตลาดนัดขนาดกลางและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 1 วัน ได้แก่ ตลาดนัดสระเกษิม ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก
- 6) ตลาดนัดขนาดเล็กและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 3 วัน มีเพียงแห่งเดียว คือ ตลาดนัดบ้านนา
- 7) ตลาดนัดขนาดเล็กและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 2 วัน ได้แก่ ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ตลาดนัดแยกวัดกลาง, ตลาดนัดแยกพระประโทน และตลาดนัดบางเขม
- 8) ตลาดนัดขนาดเล็กและมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการ 1 วัน ได้แก่ ตลาดนัดหนองเสือ และตลาดนัดหัวไผ่

เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่าตลาดนัดที่เกิดขึ้นในช่วง 6-10 ปีที่แล้วตลาดนัดจะมีขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากในสมัยก่อนจำนวนตลาดนัดยังเกิดขึ้นน้อยทำให้ในตลาดนัดหนึ่งๆมีส่วนแบ่งตลาดมากทั้งจำนวนผู้ซื้อและพ่อค้าเร่ และแม้ว่าปัจจุบันจะเกิดตลาดนัดขึ้นมาเป็นจำนวนมากก็ไม่ส่งผลให้ส่วนแบ่งตลาดลดลงมากนัก เพราะตลาดนัดเหล่านี้มีพ่อค้าเร่ และผู้ซื้อที่มาใช้บริการเป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนตลาดนัดที่จัดตั้งขึ้นมาในช่วง 1- 5 ปีมานี้จะเป็นตลาดนัดขนาดเล็กและขนาดกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในระยะหลังมีการขยายตัวของตลาดนัดมาก ทำให้มีการแข่งขันกันระหว่างตลาดนัดด้วยกันเอง เพราะการที่มีตลาดนัดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ส่วนแบ่งตลาดลดลงทั้งในด้านผู้ซื้อ และพ่อค้าเร่ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะตลาดนัดที่เกิดขึ้นใหม่ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จึงส่งผลให้ขนาดของตลาดนัดไม่ใหญ่มากนัก

ในด้านความสัมพันธ์ของกรรมสิทธิ์ที่ดินกับขนาดของตลาดนัด พบว่า ตลาดนัดที่อยู่ในพื้นที่วัดเป็นตลาดนัดขนาดกลางและขนาดใหญ่ คือ มีตลาดนัดขนาดกลางและตลาดนัดขนาดใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่วัดอย่างละ 4 แห่ง ส่วนตลาดนัดที่อยู่ในพื้นที่เอกชนเป็นตลาดนัดขนาดเล็กและขนาดกลาง

คือ มีตลาดนัดขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่เอกชน 10 แห่ง ตลาดนัดขนาดกลาง 9 แห่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตลาดนัดที่จัดในพื้นที่ของวัดจะเป็นตลาดนัดที่ค่อนข้างใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าในวัดส่วนใหญ่ จะมีพื้นที่โล่งกว้าง เช่น ลานหน้าวัด สนามหญ้า เป็นต้น ซึ่งทำให้มีพื้นที่กว้างสำหรับให้พ่อค้าเร่มา วางขายสินค้าได้มาก นอกจากนี้ตลาดนัดที่จัดในพื้นที่วัดส่วนใหญ่เป็นการหารายได้เข้าวัด ดังนั้นค่าเช่าแผงสินค้าจึงมีราคาไม่แพงนัก บางตลาดนัดก็ไม่เก็บค่าเช่าแผง แล้วแต่ว่าพ่อค้าเร่จะบริจาค ซึ่งทำให้พ่อค้าเร่ที่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีพืชผักผลไม้เล็กๆน้อยๆ สามารถมาวางขายสินค้าได้ ส่วนพื้นที่ของเอกชนมักมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ทำให้เป็นข้อจำกัดในด้านของจำนวนพ่อค้าเร่ที่วางขายสินค้า

เมื่อพิจารณาขนาดของตลาดนัด ระยะเวลาในการเปิดดำเนินการ และกรรมสิทธิ์ที่ดิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่ม คือ

- 1) ตลาดนัดขนาดใหญ่ที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการมากกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของวัด มีจำนวน 4 แห่ง คือ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดสามควายเผือก ตลาดนัดวัดจันทาราม และตลาดนัดวัดเกาะวังไทร
- 2) ตลาดนัดขนาดกลางที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการมากกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของวัด มีจำนวน 3 แห่ง คือ ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดวัดสระกระเทียม และตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก
- 3) ตลาดนัดขนาดกลางที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการน้อยกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของวัด มีเพียงแห่งเดียว คือ ตลาดนัดวัดธรรมศาลา
- 4) ตลาดนัดขนาดกลางที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการมากกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีจำนวน 5 แห่ง คือ ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดสระกระเทียม, ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดลำพญาและ ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก)
- 5) ตลาดนัดขนาดกลางที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการน้อยกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีจำนวน 4 แห่ง คือ ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2) ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก ตลาดนัดหลังโรงแรมเวด และตลาดนัดแยกสามควายเผือก
- 6) ตลาดนัดขนาดเล็กที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการมากกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีจำนวน 2 แห่ง คือ ตลาดนัดหนองจอก และตลาดนัดหนองเสือ
- 7) ตลาดนัดขนาดเล็กที่มีระยะเวลาในการเปิดดำเนินการน้อยกว่า 5 ปี และพื้นที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีจำนวน 8 แห่ง คือ ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดหัวไผ่ ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดแยกพระประโทน และตลาดนัดบางเขม

จากการจำแนกข้างต้นจะสังเกตเห็นได้ว่า ตลาดนัดที่เปิดดำเนินการมากกว่า 5 ปีขึ้นไปทั้งหมดเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด ส่วนตลาดนัดที่เปิดดำเนินการน้อยกว่า 5 ปี มักเป็นตลาดนัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน และมีขนาดเล็ก ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ตลาดนัดมีขนาดเล็กส่วนหนึ่งมาจากขนาดพื้นที่ที่ผู้จัดนัดเช่าจากเอกชนมีพื้นที่ไม่กว้างขวางเท่ากับการใช้พื้นที่วัด ซึ่งวัดส่วนใหญ่จะมีลานกว้างไว้รองรับกิจกรรมภายในวัด

5.5 ตารางเวลาการนัดหมาย

ตารางเวลาการนัดหมายของตลาดนัดนั้นมีความแตกต่างจากอดีต คือ ความถี่ในการจัดตลาดนัดในปัจจุบันมีมากกว่าในอดีต ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยของวาณี เรื่องคิลกร์ดน์ในปี พ.ศ. 2530 ได้แบ่งประเภทของตลาดนัดตามช่วงเวลาที่มีการจัดตั้งไว้ 5 ประเภท คือ

- 1) งานเทศกาลประจำปี (Market Fair) ได้แก่ งานองค์พระปฐมเจดีย์ งานวัดไร่จิง มีการจัดเพียงปีละ 1 ครั้งๆละประมาณ 10-15 วัน การเดินทางของพ่อค้าเร่ตามงานนี้เป็นวงจรในพื้นที่ระดับจังหวัด หรือระดับที่นั่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลของการจัดงาน
- 2) ตลาดนัด 30 วัน (Thirty – Day Market) ได้แก่ ตลาดนัดโรงเรียนสนามบิน มีการจัดตลาดนัดทุกวันที่ 1 ของเดือน เพื่อบริการแก่ข้าราชการในเขตสนามบิน
- 3) ตลาดนัด 15 วัน (Fifteen – Day Market) ได้แก่ ตลาดนัดโรงงาน มีการจัดตั้งตามโรงงานขนาดใหญ่ในเขตอำเภอสามพราน และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตารางเวลาของตลาดนัดจะสอดคล้องกับตารางเวลาการจ่ายเงินค่าจ้างแก่พนักงานของโรงงานต่างๆ ซึ่งการจ่ายเงินค่าจ้างของโรงงานขนาดใหญ่จะทำการจ่าย 15 วันต่อ 1 ครั้ง โดยกำหนดวันที่แตกต่างกันไปตามปฏิทินของโรงงานแต่ละแห่ง การเดินทางของพ่อค้าเร่จะเลือกเดินทางตามตลาดนัดโรงงานเท่านั้น
- 4) ตลาดนัด 14 วัน (Fourteen – Day Market) ได้แก่ ตลาดนัดที่มีตารางเวลาตามระบบวันทางจันทร์คติดั้งแต่วันข้างขึ้น – ข้างแรม 1 ค่ำ เรื่อยไปจนถึงวันข้างขึ้น – ข้างแรม 14 ค่ำ ตลาดนัด 14 วัน หรือตลาดนัดระบบค้ำ นี้มีการจัดตั้งกันมากในเขตอำเภอบางเลน อำเภอไทรน้อย อำเภอนครชัยศรี และอำเภอลาดหลุมแก้ว
- 5) ตลาดนัด 7 วัน (Seven – Day Market) ได้แก่ ตลาดนัดที่มีตารางเวลาตามระบบวันทางสุริยคติ ตั้งแต่วันอาทิตย์ไปจนถึงวันเสาร์อันเป็นวันสิ้นสุดสัปดาห์ ตลาดนัด 7 วัน หรือตลาดนัดระบบวันนี้มีการจัดตั้งทั่วไปในพื้นที่ศึกษาและเป็นประเภทของตลาดนัดที่มีการจัดตั้งมากที่สุด

ตารางที่ 11 แสดงวันและจำนวนวันที่มีตลาดนัดในพื้นที่ศึกษา

ตลาดนัด	วันที่มีการลงนัด	จำนวนวัน
ตลาดนัดสระกระเทียม	พุธ	1
ตลาดนัดวัดสระกระเทียม	อังคาร , ศุกร์ , อาทิตย์	3
ตลาดนัดหนองเสือ	จันทร์	1
ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองคินแดง	พฤหัสบดี , อาทิตย์	2
ตลาดนัดหนองจอก	อังคาร , อาทิตย์	2
ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ	จันทร์	1
ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก	พฤหัสบดี	1
ตลาดนัดบ้านนา	พุธ , ศุกร์ , อาทิตย์	3
ตลาดนัดลำพญา	อังคาร , เสาร์	2
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก)	พุธ , ศุกร์	2
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน)	จันทร์ , เสาร์	2
ตลาดนัดบางเขม	พฤหัสบดี , อาทิตย์	2
ตลาดนัดหัวไม้	อังคาร	1
ตลาดนัดหลังโรงแรมวล	จันทร์ , ศุกร์	2
ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร	อังคาร , พฤหัสบดี	2
ตลาดนัดซอยโรงแรม 99	จันทร์ , เสาร์	2
ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว	อังคาร , ศุกร์ , อาทิตย์	3
ตลาดนัดแยกพระประโทน	พุธ , เสาร์	2
ตลาดนัดวัดธรรมศาลา	พฤหัสบดี	1
ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา	อังคาร , ศุกร์	2
ตลาดนัดแยกวัดกลาง	พุธ , อาทิตย์	2
ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก	อังคาร , ศุกร์	2
ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก	จันทร์ , พุธ , เสาร์	3
ตลาดนัดวัดสามควายเผือก	พฤหัสบดี , อาทิตย์	2
ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร	อังคาร , พฤหัสบดี , อาทิตย์	3
ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2)	จันทร์ , อังคาร , ศุกร์	3
ตลาดนัดวัดจันทาราม	พุธ , เสาร์	2

ที่มา : จากการสำรวจ ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 – มีนาคม 2545

จะเห็นได้ว่าระยะห่างของการจัดตลาดนัดนั้นในอดีตนั้นมีความห่างกัน คือ 7 วันจัด 1 ครั้ง 14 วันจัดหนึ่งครั้ง เป็นต้น แต่ตลาดนัดในพื้นที่ศึกษานี้ในหนึ่งสัปดาห์ มีการจัดตลาดนัดซ้ำที่เดิมซึ่งความถี่ 1- 3 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยตลาดนัดร้อยละ 25 มีการเปิดดำเนินการ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 57.14 มีการเปิดดำเนินการ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และร้อยละ 17.86 มีการเปิดดำเนินการ 3 ครั้งต่อ

สัปดาห์ ซึ่งตลาดนัดที่มีการเปิดดำเนินการเพียง 1 ครั้งต่อสัปดาห์มักเป็นตลาดนัดขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนตลาดนัดขนาดใหญ่มักเปิดดำเนินการตั้งแต่ 2 ครั้งต่อสัปดาห์

5.6 การกระจายตัวของตลาดนัดกับข้าว

การศึกษาตลาดนัดนอกจากการศึกษาที่ตั้งของตลาดนัดแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายทางพื้นที่ด้วย คือ การกระจายตัวของตลาดนัดควรมีความสัมพันธ์กับการกระจายตัวของชุมชน คือ ถ้าบริเวณใดมีการกระจายตัวของชุมชนอยู่อย่างเบาบาง แต่มีตลาดนัดกระจุกตัวอยู่บริเวณนั้นมาก ก็จะทำให้ความต้องการซื้อ มีน้อยกว่าความต้องการขาย มีผลให้พ่อค้าเร่ในตลาดนัดนั้นไม่สามารถเปิดดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งในเรื่องนี้ได้กล่าวถึงในส่วนของที่ตั้งของตลาดนัดในข้างต้นแล้ว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายตัวของตลาดนัดที่เปิดดำเนินการในวันเดียวกันและมีทำเลที่ตั้งใกล้เคียงกัน เพราะจะเกิดการแข่งขันภายในพื้นที่แห่งเดียวกันในเรื่องของกลุ่มลูกค้าในละแวกเดียวกัน 4 เนื่องจากสินค้าในตลาดนัดทุกแห่งเป็นสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกันสามารถทดแทนกันได้ ซึ่งถ้ามีตลาดนัดเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกัน และวันเดียวกัน จะเกิดการแบ่งสัดส่วนของกลุ่มลูกค้า ยิ่งถ้ามีตลาดนัดเกิดขึ้นมากสัดส่วนของกลุ่มลูกค้าแต่ละตลาดนัดก็จะยิ่งน้อยลง ดังนั้นเพื่อลดการแข่งขันทางพื้นที่ รูปแบบการกระจายของตลาดนัดจึงควรสอดคล้องกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในแต่ละพื้นที่

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของตลาดนัดในแต่ละวัน จะพบว่า วันที่มีตลาดนัดกระจายตัวอยู่มากที่สุด คือ วันอังคาร มี 10 แห่ง เกิดขึ้นในวันเดียวกัน แต่เนื่องจากตลาดนัดส่วนใหญ่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ทำให้จำนวนร้านค้าไม่ได้มีจำนวนมากที่สุด โดยวันที่มีจำนวนร้านค้ามากที่สุด คือ วันอาทิตย์ ซึ่งมีจำนวนร้านค้าถึง 1,018 ร้าน ซึ่งตลาดนัดในแต่ละพื้นที่จะมีการเปิดดำเนินการซ้ำพื้นที่เดิม ประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนตลาดนัดที่เปิดดำเนินการเพียง 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ได้แก่ ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดหัวไผ่ ตลาดนัดวัดธรรมศาลาและตลาดนัดหนองเสือ ซึ่งตลาดนัด 5 แห่งหลังยังเป็นตลาดนัดที่มีระยะเวลาการเปิดดำเนินการไม่นาน จึงเป็นตลาดนัดที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งถ้าต่อไปมีผู้ซื้อเพิ่มมากขึ้น ขนาดของตลาดอาจมีขนาดใหญ่ขึ้น และมีจำนวนวันในการเปิดดำเนินการเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตลาดนัดใกล้เคียงซึ่งจะต้องไม่เปิดดำเนินการในวันเดียวกัน

ตารางที่ 12 แสดงการกระจายตัวของตลาดนัดในแต่ละวัน

วัน	ชื่อตลาดนัด	จำนวน
จันทร์	ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2) ตลาดนัดหนองเสือ ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก ตลาดนัดซอยโรงแรม 99	7
อังคาร	ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน 2) ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม ตลาดนัดหัวไผ่ ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา	10
พุธ	ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดวัดจันทาราม ตลาดนัดแยกพระประโทน ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดแยกวัดกลาง	7
พฤหัสบดี	ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดบางแอม ตลาดนัดวัดธรรมศาลา ตลาดนัดวัดสามควายเผือก	7
ศุกร์	ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก, ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2) ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา	8
เสาร์	ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดวัดจันทาราม ตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก ตลาดนัดแยกพระประโทน	6
อาทิตย์	ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดวัดสามควายเผือก ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม ตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดบางแอม	9

ที่มา : จากการสำรวจ ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 – มีนาคม 2545

กล่าวโดยสรุปแล้วลักษณะการเกิดตลาดนัดกับข้าวในพื้นที่ศึกษานั้นเริ่มจากการเกิดขึ้นบริเวณชานเมือง และเริ่มมีการขยายตัวจากชานเมืองเข้าสู่ชุมชนเมืองมากขึ้น โดยในระยะแรกๆนิยมจัดตั้งตลาดนัดในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของวัด เพราะวัดเป็นแหล่งศูนย์รวมของผู้คนและกิจกรรมต่างๆในชุมชน เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบันตลาดนัดที่เกิดขึ้นในช่วงแรกๆมักเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ เนื่องจากการจัดตั้งมานานจึงทำให้เป็นที่รู้จักของผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นพ่อค้าเร่ และผู้ซื้อ ส่วนตลาดนัดขนาดกลางและขนาดเล็กนั้นส่วนใหญ่ใช้พื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน มีการกระจายตัวอยู่ใกล้กับบริเวณที่มีตลาดนัดขนาดใหญ่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เพื่อให้ตลาดนัดที่เกิดขึ้นใหม่เป็นที่รู้จักของผู้คนได้ง่าย โดยกำหนดวันเปิดดำเนินการให้แตกต่างจากตลาดนัดที่มีอยู่ก่อน ซึ่งในตลาดนัดหนึ่งแห่ง ตารางการนัดหมายจะมีตั้งแต่ 1 วันต่อสัปดาห์ไปจนถึง 3 วันต่อสัปดาห์ แต่โดยทั่วไปแล้วจะเปิดดำเนินการ 2 วันต่อสัปดาห์

5.7 ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งสำหรับผู้จัดนัด

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัด 16 ราย เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกพื้นที่ในการจัดตลาดนัด สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) นายวัชรินทร์ วิมลพิมพ์ (สัมภาษณ์ : 18 ธันวาคม 2544 เวลา 17.20น.) จัดตลาดนัด 4 แห่ง คือ

1.1) ตลาดนัดสระกระเทียม อยู่ในตำบลสระกระเทียม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 6 ปี สภาพทั่วไปของตลาดนัด มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดกับวัดสระกระเทียม โรงเรียนสระกระเทียม วิทยาคม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนที่เป็นการค้าและบริการ มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ประปราย และมีชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว L

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ในการจัดตลาดนัด เหตุผลประการแรก คือ บริเวณนี้ติดกับวัดสระกระเทียมซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้คน และมีตลาดนัดที่เกิดขึ้นก่อนแล้วประสบความสำเร็จก็คือ ตลาดนัดวัดสระกระเทียม จึงมาเปิดดำเนินการในวันที่ไม่ซ้ำกับตลาดนัดวัดสระกระเทียม ประการที่สอง คือ อยู่ในแหล่งชุมชน ประการที่สาม คือ มีรถประจำทางสายสระกระเทียมผ่าน และมีท่ารถเมล์อยู่บริเวณหน้าวัดสระกระเทียม ซึ่งเป็นจุดจอดรถของผู้คนในละแวกนั้น

1.2) ตลาดนัดหนองเสือ อยู่ในตำบลหนองดินแดง อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 8 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ด้านหลังเป็นโรงงานอุตสาหกรรม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร สถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างของตลาดนัดและสองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว U

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ ประการที่สอง คือ มีรถประจำทางสายหนองดินแดง และสระกระเทียมผ่าน

1.3) ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง อยู่ในตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง นครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 8 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งที่เหลี่ยม ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ และโรงงานอุตสาหกรรมพวกที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ เช่น อู่ซ่อมรถ กระดาษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีที่อยู่อาศัยกระจายอยู่โดยรอบ สถานที่จอดรถอยู่ริมถนนเพชรเกษม มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว L

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ ติดกับถนนใหญ่ (ถนนเพชรเกษม) ประการที่ 2 คือ ตามริมถนนตลอด 2 ข้างทาง มีอู่ซ่อมรถ โรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั่วไป มีสะพานลอยที่สามารถเดินข้ามระหว่างสองฝั่งถนนได้สะดวก ประการที่สาม คือ เป็นแหล่งชุมชนที่เริ่มมีการขยายตัว

1.4) ตลาดนัดลำพ้ายอยู่ในตำบลลำพ้าย อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 5-6 ปี สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งที่เหลี่ยม ริมถนนลำพ้าย - โพรงมะเคือ บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร การค้าและบริการ สถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างและด้านหลังของตลาดนัด มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว U

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ มีโรงงานอุตสาหกรรม และอู่ซ่อมรถ อยู่มาก เช่น บริษัท ไมค้ำ แอสเซ็ท จำกัด บริษัท ธนภิญโญ อุตสาหกรรม จำกัด เป็นต้น ประการที่สอง คือ เป็นพื้นที่ที่มีหมู่บ้านล้อมรอบมาก ประการที่สาม คือ มีรถประจำทางสายโพรงมะเคือ(สายใน) ผ่านพื้นที่

2) นายมารุต วิริยะพิทักษ์สกุล (สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2545 เวลา 16.45 น.) ผู้จัดตลาดนัดวัดสระกระเทียม และตลาดนัดอื่นๆ นอกพื้นที่ได้แก่ ตลาดนัดโพธาราม ตลาดนัดหนองปลาตุ๊ก ตลาดนัดหนองหญ้าปล้อง ซึ่งเป็นตลาดนัดที่อยู่นอกพื้นที่ศึกษาออกไป ตลาดนัดวัดสระกระเทียมอยู่ในตำบลสระกระเทียม อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดสระกระเทียม และโรงเรียนสระกระเทียม จัดตั้งมาประมาณ 10 ปี มีลักษณะเป็นพื้นที่ว่างสลับนต้นไม้ใหญ่มีทางเดิน ดังนั้นร้านค้าส่วนใหญ่จึงต้องแขงสินค้าตามทางเดินภายในวัด และบางส่วนก็ตั้งออกมาตามสองฟากถนนหน้าวัด บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนที่เป็นการค้าและบริการ มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ประปราย และมีชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มี

การแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้า และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านหลัง มีลักษณะเป็นรูปตัว I เหตุผลที่มาจัดตลาดนัดแห่งนี้ เนื่องจากได้รับสืบทอดมาจากบิดา แต่ได้พูดถึงพื้นที่นี้ว่าเป็นจุดศูนย์รวมของผู้คนในละแวกนี้ และเป็นพื้นที่ที่ไกลจากตัวเมืองมาก ดังนั้นคนจึงนิยมซื้อสินค้าที่ตลาดนัด ทำให้การจัดนัดประสบความสำเร็จมากกว่า 10 ปีแล้ว

3) ผู้ใหญ่บ้านสมชาย (สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2545 เวลา 17.35 น.) ผู้จัดตลาดนัดหนองจอก อยู่ในตำบลลำพญา อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 7 ปี สภาพทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดถนนรพช.วังเย็น - หนองจินแดง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตรและฟาร์มหมูอยู่เป็นจำนวนมาก มีสถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างของตลาดนัดและสองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว L เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ของตนเอง ซึ่งแต่ก่อนก็เคยมีการจัดตลาดนัดในอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง แต่ได้มีการเลิกกิจการไป ในระยะต่อมา พ่อค้าแม่ค้าจึงมารวมตัวกันให้ผู้ใหญ่ใช้พื้นที่ข้างบ้านจัดเป็นตลาดนัดขึ้นมา เพื่อให้มีที่ค้าขาย

4) นายเทิดศักดิ์ ผาสุกานนท์ (สัมภาษณ์ 31 ธันวาคม 2544 เวลา 16.10 น.) ผู้จัดตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่ออยู่ในตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดโพรงมะเดื่อ จัดตั้งมาประมาณ 8 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดกับวัดสระกระเทียม ถนนบ้านนา - โพรงมะเดื่อ โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มากพอสมควร เช่น บริษัทคอมฟอร์ท รีบเบอร์ ฟุตแวร์ จำกัด หจก. เอ็น.พี.ปิโตรเลียม อรุณศิลป์สติลเวอร์ส หจก. โรงสียางไถเฮง เป็นต้น มีสถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนนหน้าวัด การแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้าพื้นที่ และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ ส่วนใหญ่อยู่ด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปตัว I และมีบางส่วนกระจกระบายในพื้นที่บริเวณที่ไม่ใกล้กับของกินที่มีควัน นายเทิดศักดิ์เป็นผู้ดูแลตลาดนัดให้กับทางวัด แต่ก็ได้เล่าถึงความเป็นมาตามมีพรรคพวกที่เคยขายสินค้ามาด้วยกันมาก จึงชักชวนให้มารวมตัวกันเพื่อมาขายสินค้าในวัดเนื่องจากวัดเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนในละแวกนี้ โดยค่าเช่าพื้นที่ทั้งหมดถวายให้กับทางวัด

5) นางสาวรรณา ค้วนเครือ (สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2544 เวลา 17.15 น.) ผู้จัดตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตั้งอยู่ในตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ จัดตั้งมาประมาณ 10 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม อยู่หลังโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนคริสต์ บริเวณโดยรอบมีโรงงานอุตสาหกรรม

อยู่มาก บางส่วนเป็นชุมชนเกษตร และการค้าและบริการ สถานที่จอดรถอยู่ด้านหน้าของตลาดนัด และสองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลางพื้นที่ และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว L นางสุวรรณมาเป็นเพียงผู้ดูแลตลาดให้กับทางวัด เนื่องจากเป็นกรรมการวัด ซึ่งจะมีผลัดเปลี่ยนกันมาดูแลตลาด แต่ได้กล่าวถึงที่ตั้งบริเวณนี้ว่า เป็นที่ตั้งที่ใกล้กับโรงเรียน ซึ่งทำให้เป็นที่รู้จักได้ง่าย

6) นายโต เล็กเซย (สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2544 เวลา 17.00 น.) เป็นผู้จัดนัด 2 แห่ง ได้แก่

6.1) ตลาดนัดบ้านนา อยู่ในตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองกรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 3 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยมอยู่ทางแยกถนนบ้านนา - หัวทุ่ง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มาก สถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างของตลาดนัดและสองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้าของพื้นที่ และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆอยู่ด้านหลัง มีลักษณะเป็นรูปตัว I

เหตุผลที่เลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ เป็นบริเวณที่ติดกับถนนอยู่ตรงแยกบ้านนา ซึ่งเป็นจุดที่ผู้คนผ่านไปมามาก ประการที่สอง คือ มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั่วไป

6.2) ตลาดนัดชอยโรงแรม 99 อยู่ในตำบลห้วยจรเข้ อำเภอเมืองนครปฐม กรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยจรเข้ ตั้งมาประมาณ 2-3 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่แนวยาวตามถนนเลียบคลองชลประทาน บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ มีบ้านจัดสรรกระจายอยู่มาก และมีอยู่ช่อมรดกและโรงงานกระจายอยู่ประปราย สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนนเลียบคลองชลประทาน เนื่องจากตลาดนัดมีขนาดเล็กมากจึงไม่สามารถจัดเป็นรูปแบบโซนประเภทสินค้าได้

เหตุผลที่เลือกพื้นที่นี้ เนื่องจากเคยมีผู้จัดบริเวณนี้แล้วโอนต่อให้นายโตมาจัดต่อ แต่ได้ให้เหตุผลในการมาจัดตลาดนัดนี้ว่า มีหมู่บ้านจัดสรรและทาวน์เฮ้าส์ชั้นเดียวกระจายอยู่มาก เช่น หมู่บ้านปฐมธานี

7) นายประทาน สานทองกล้า (สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2544 เวลา 17.50 น.) เป็นผู้จัดนัด 2 แห่ง ได้แก่

7.1) ตลาดนัดลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) อยู่ในตำบลบางแอม อำเภอเมืองนครปฐม กรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 10 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะ

เป็นพื้นที่โล่งสีเขียว อยู่ด้านข้างอุโมงค์มรดก บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร การค้าและบริการ มีโรงงานอุตสาหกรรมและอุโมงค์กระจายอยู่ทั่วไป สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้าพื้นที่ และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านหลังมีลักษณะเป็นรูปตัว I เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ คือ เป็นจุดศูนย์รวมของคน เพราะอยู่บริเวณสีเขียวของถนน

7.2) ตลาดนัดวัดเกาะวังไทรอยู่ในตำบลถนนขาด อำเภอเมืองนครปฐม กรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดเกาะวังไทร จัดตั้งมาประมาณ 10 กว่าปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นลานหน้าวัด ด้านหน้าวัดมีคลอง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ ชุมชนเกษตร และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่โดยรอบ เช่น โรงน้ำแข็ง K1 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถานที่ราชการ เช่น สำนักงานสรรพสามิต ภาค 7 และ สำนักงาน รพช. นครปฐม เป็นต้น สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านข้างและด้านหลัง มีลักษณะเป็นรูปตัว L เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมของผู้คน โดยเริ่มจากการจัดตลาดนัดในวัดอาทิตย์ก่อนแล้วต่อมาจึงเพิ่มวันเป็นวันอังคารและวันพฤหัสบดี

8) นายตำรวจ พุทธิภักข (สัมภาษณ์ 12 มกราคม 2545 เวลา 16.30 น.) เป็นผู้จัดนัด 2 แห่ง คือ

8.1) ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) อยู่ในตำบลบางแถม อำเภอเมืองนครปฐม กรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 5-6 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสีเขียว อยู่ด้านบริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร การค้าและบริการ มีโรงงานอุตสาหกรรมและอุโมงค์กระจายอยู่ทั่วไป สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้าพื้นที่ และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านหลังและด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปตัว L เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก พิจารณาว่าชุมชนนี้มีการเงินดี ชื้อขายดี ประการที่สอง คือ การสัญจรสะดวก คนผ่านไปมาเยอะ ประการที่สาม คือ มีโรงงานอุตสาหกรรม นายตำรวจยังเล่าให้ฟังอีกว่า สมัยก่อนบริเวณนี้จะเต็มไปด้วยโรงอิฐ แต่ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว

8.2) ตลาดนัดวัดจันทารามอยู่ในตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี กรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดจันทาราม จัดตั้งมาประมาณ 10 ปีเศษ สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นลานกว้างหน้าวัด อยู่ริมถนนที่จะเข้าสู่ตัวเมืองบ้านโป่ง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้า

ค้าและบริการ มีโรงงานอยู่มาก สถานที่จอดรถอยู่ในวัดและริมถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว U

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก วัดเป็นจุดศูนย์กลางของผู้คนในละแวกนี้ ประการที่สอง ในระยะต่อมามีโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง ประการที่สาม อยู่ติดริมถนนที่จะเข้าสู่อำเภอบ้านโป่ง ทำให้เป็นจุดสนใจของผู้คนที่ผ่านไปมา

9) นายพาน บุญรอด (สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2545 เวลา 16.20 น.) ผู้จัดตลาดนัดบางแรม อยู่ในตำบลบางแรม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 4-5 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนเกษตร ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงปลา และปลูกผักกระเฉด สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน และบริเวณที่ว่างด้านหลังตลาดนัด ไม่มีการแบ่งโซนประเภท เหตุผลที่เลือกพื้นที่นี้ เพราะเห็นว่าบริเวณโดยรอบเป็นแหล่งชุมชน และพื้นที่เป็นของคนรู้จักกันจึงให้เช่าในราคาถูก

10) แป๊ะขนมปัง (สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2544 เวลา 17.10 น.) เป็นผู้จัดนัด 2 แห่ง ได้แก่

10.1) ตลาดนัดหลังโรงแรมเวลอยู่ในตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 4 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม อยู่ด้านหลังโรงแรมเวล บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ มีสถาบันทั้งต่าง ๆ ทั้งคาราโอเกะ และสนามกอล์ฟ นอกจากนี้ยังมีหอพักกระจายอยู่ทั่วไป สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว U

เหตุผลในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดนัด ประการแรก เป็นศูนย์กลางของหลายชุมชน ประการที่สอง มีเส้นทาง (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3096) สัตยูจรไปมาได้สะดวก ประการที่สาม มีหอพัก บ้านเช่า กระจายอยู่ทั่วไป

10.2) ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร จัดร่วมกับนายพาน บุญรอด ตลาดนัดตั้งอยู่ในตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 2-3 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม อยู่ด้านข้างปั้มน้ำมันริมถนนเพชรเกษม - หนองขาหย่าง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน เนื่องจากตลาดนัดมีขนาดเล็กมากจึงไม่สามารถจัดเป็นรูปแบบโซนประเภทสินค้าได้

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ อยู่ใกล้กับโรงเรียนสิรินธร ประการที่สอง คือ มีหมู่บ้านจัดสรรกระจายอยู่ทั่วไป เช่น หมู่บ้าน บ้านแก้ว เรือนขวัญ หมู่บ้านร่มฟ้า หมู่บ้านอริยวัฒน์ เป็นต้น

11) นายฉัตรชัย ระวิศระยา (สัมภพณ์ 21 ธันวาคม 2544 เวลา 17.25 น.) เป็นผู้จัดนัด 3 แห่ง คือ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดแยกพระประโทน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ศึกษา และอีกตลาดนัดที่อยู่นอกพื้นที่ศึกษา คือ ตลาดนัดหนองงูเห่าล้อม

11.1) ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว อยู่ในตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม กรมที่ดินที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดใหม่ปิ่นเกลียว จัดตั้งมาประมาณ 10 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นลานกว้างหน้าวัด ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) อยู่ตรงข้ามสถาบันราชภัฏนครปฐม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ สถานที่ราชการ โรงงาน โรงเรียน โรงสี ข้าว นอกจากนี้ยังมีหอพักกระจายอยู่ทั่วไป สถานที่จอดรถริมถนนและด้านในวัด มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว L

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ วัดเป็นที่รวมผู้คนเวลาที่มีกิจกรรมอะไร มักจะจัดที่วัด ประการที่สอง คือ อยู่ใกล้โรงเรียนสิรินธร สถาบันราชภัฏนครปฐม ประการที่สาม อยู่ติดกับถนนมาลัยแมน ทำให้สถานที่เป็นที่รู้จักได้ง่าย

11.2) ตลาดนัดแยกพระประโทน อยู่ในตำบลพระประโทน อำเภอเมืองนครปฐม กรมที่ดินที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 6 ปี สภาพทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3097 (ถนนพระประโทน - บ้านแพ้ว) บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ มีสถานประกอบการอยู่มาก โดยเฉพาะอยู่ช่อมรถที่กระจายอยู่ทั่วไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) สถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างของตลาดนัดและริมถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปตัว I

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ เนื่องจากพื้นที่ติดกับถนนใหญ่ (ถนนพระประโทน - บ้านแพ้ว) มีผู้คนสัญจรผ่านไปมาเยอะ ประการที่สอง คือ คนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงนี้จึงหาพื้นที่ใกล้ที่พักเพื่อจัดตลาดนัด

12) ร้านขายของชำ (สัมภาระณ 21 กุมภาพันธ์ 2545 เวลา 17.40 น.) เป็นผู้ดูแลการเก็บค่าเช่า ในตลาดนัดวัดธรรมศาลา อยู่ในตำบลธรรมศาลา อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัด ตั้งอยู่เป็นของวัดธรรมศาลา จัดตั้งมาประมาณปีเศษ สภาพทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่ตามทางเดิน ภายในวัด ด้านหน้าวัดติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) บริเวณโดยรอบเป็นชุมชน การค้าและบริการ มีสถานประกอบการอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีชุมชนเกษตรอยู่ด้านใต้ของพื้นที่ ซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นสวนผัก สถานที่จอดรถอยู่ในวัด มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ ตรงกลาง และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านข้างมีลักษณะเป็นรูปตัว U ร้านขายของชำได้กล่าว ถึงการเกิดตลาดนัดแห่งนี้ว่า “ตลาดนัดแห่งนี้เกิดจากการรวมตัวของพ่อค้าเร่จำนวนหนึ่ง ซึ่งมาขอ พื้นที่วัดมาจัดตลาดนัดเนื่องจากเห็นว่าวัดเป็นศูนย์รวมของผู้คนในชุมชน โดยการจัดการภายใน ตลาดนัดจะไม่มีการผูกขาดเป็นของผู้ใด แต่จะหมุนเวียนกันรับผิดชอบการเก็บค่าเช่าที่เพื่อหารายได้ ให้กับวัด”

13) นายคม (สัมภาระณ 30 ธันวาคม 2544 เวลา 16.20 น.) เป็นผู้จัดตลาดนัดแยกวัดกลาง นอกจากนี้ยังจัดนัดที่ทุ่งสองห้อง และลาดหญ้าไทร ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ศึกษา ตลาดนัดนี้ตั้งอยู่ในตำบล บ่อพลับ อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 4-5 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดกับทางรถไฟ บริเวณโดยรอบเป็นชุมชน การค้าและบริการ และที่พักอาศัยอยู่ มีสถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนนและบริเวณที่ว่างในตลาดนัด ไม่มีการแบ่งโซนประเภทสินค้า แต่เมื่อพิจารณาจากประเภทสินค้าที่ตั้งแล้ว พบว่า พ่อค้าเร่เองมีการ จัดตัวเองโดยของกินจะอยู่ด้านหน้า และของใช้อยู่ด้านหลังและด้านข้าง จึงมีลักษณะเป็นรูป L โดย เหตุผลที่เลือกพื้นที่นี้ เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ว่าง และบริเวณโดยรอบมีโรงงานอุตสาหกรรมและโรง ฆ่าสัตว์กระจายอยู่ในพื้นที่

14) ผู้จัดตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก (ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาระณ 7 มกราคม 2545 เวลา 16.40 น.) ตลาดนัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างตำบลสามควายเผือก และตำบล ธรรมศาลา อำเภอเมืองนครปฐม กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน โดยเจ้าของพื้นที่ เป็นคนกรุงเทพฯ แต่จ้างคนให้มาดูแลเพื่อจัดตลาดนัด ตลาดนัดแห่งนี้จัดตั้งมาประมาณ 5 ปี สภาพ โดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดกับทางรถไฟ บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและ บริการ ชุมชนเกษตร สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกิน อยู่ตรงกลาง และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปตัว L

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือมีพื้นที่อยู่แล้ว ประการที่สอง คือ อยู่ในแหล่ง ชุมชน ประการที่สาม คือ อยู่ติดกับกรมการสัตว์ทหารบก

15) นายชลอ เหล็กอิม (สัมภพณ 20 มกราคม 2545 เวลา 16.15 น.) เป็นผู้ดูแลและจัดนัด 2 แห่ง ได้แก่

15.1) ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก อยู่ในตำบลสามควายเผือก อำเภอเมืองนครปฐม กรมพิธีที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 4 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ ชุมชนเกษตร สถานที่จอดรถอยู่สองฟากถนน มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านข้าง มีลักษณะเป็นรูปตัว L

เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ ประการแรก คือ อยู่ในย่านชุมชนขนาดใหญ่ ประการที่สอง คือ เห็นว่ามีตลาดนัดเกิดขึ้นแล้วประสบความสำเร็จดี ก็เลยมองหาพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัดโดยกำหนดวันให้ไม่ซ้ำซ้อนกับตลาดนัดที่มีอยู่แล้ว

15.2) ตลาดนัดวัดสามควายเผือก อยู่ในตำบลสามควายเผือก อำเภอเมืองนครปฐม กรมพิธีที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของวัดสามควายเผือก จัดตั้งมาประมาณ 8 ปี สภาพทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่ลานหน้าวัดสามควายเผือก บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ ชุมชนเกษตร สถานที่จอดรถอยู่ด้านในวัด มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ด้านหน้า และสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ อยู่ด้านหลัง มีลักษณะเป็นรูปตัว I ตลาดนัดแห่งนี้ นายชลอ เป็นเพียงผู้ดูแลตลาดให้กับทางวัด แต่ได้กล่าวถึงพื้นที่นี้ว่า “วัดเป็นศูนย์รวมของคนในละแวกนี้ ซึ่งพื้นที่วัดนี้ก็ใช้จัดงานฝังลูกนิมิตทุกปี ผู้คนจึงรู้จักพื้นที่นี้เป็นอย่างดี

16) นายทองอยู่ มโนพิรมย์กุล (24 ธันวาคม 2545 เวลา 16.20 น.) เป็นผู้จัดนัด 2 แห่ง ได้แก่ตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน2) และตลาดนัดกระดีเดียว ซึ่งเพิ่งเปิดดำเนินการได้ประมาณ 1 เดือน โดยตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน2) ตั้งอยู่ในตำบลถนนขาต อำเภอเมืองนครปฐม กรมพิธีที่ดินที่ตลาดนัดตั้งอยู่เป็นของเอกชน จัดตั้งมาประมาณ 2-3 ปี สภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสี่เหลี่ยม ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3097 (ถนนพระประโทน - บ้านแพ้ว) บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ สถานที่จอดรถอยู่ด้านข้างของตลาดนัด มีการแบ่งโซนประเภทสินค้าหลัก คือ ของกินอยู่ตรงกลาง และล้อมรอบด้วยสินค้าประเภทของใช้ต่างๆ มีลักษณะเป็นรูปตัว U

เหตุผลในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดนัด ประการแรก คือ มีโรงงานกระจายอยู่มาก เช่น โรงงานแรมปีไทยเครื่องคีม (แรงเยอร์) บริษัท รีโกลเอเบิลซอส เอ็นเตอร์ไพรส์ อินเทอร์เน็ต บริษัท เอเชียสเคนเลสสตีล บริษัท คิโยชิ ประเทศไทย เป็นต้น ประการที่สอง คือ มีที่จอดรถสะดวก

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัดข้างต้น สามารถสรุปเป็นปัจจัยในการเลือกที่ตั้งสำหรับการจัด “ตลาดนัดกับข้าว” ได้ดังนี้

1) พื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ได้แก่ วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ ผู้จัดนัดร้อยละ 50 ของผู้จัดนัดทั้งหมด 16 ราย เลือกพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนมาเป็นปัจจัยแรกในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัด ซึ่งผู้จัดนัดจะเลือกพื้นที่ของวัด เป็นพื้นที่ในการจัดตลาดนัด ผู้จัดนัดร้อยละ 12.5 เลือกปัจจัยนี้เป็นปัจจัยรอง

2) พื้นที่ที่มีแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ผู้จัดนัดร้อยละ 25 เลือกพื้นที่ที่มีแหล่งชุมชนขนาดใหญ่อยู่โดยรอบเป็นปัจจัยแรก พื้นที่เหล่านี้มักเป็นบริเวณที่มีการตั้งบ้านเรือน หมู่บ้านจัดสรร หอพัก บ้านเช่ากระจายอยู่ในพื้นที่ และผู้จัดนัดร้อยละ 37.5 เลือกปัจจัยนี้เป็นปัจจัยรอง

3) พื้นที่ที่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม ผู้จัดนัดร้อยละ 18.75 เลือกพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่เป็นอันดับแรก ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มักอยู่ในบริเวณชานเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ตามสองฟากถนน และผู้จัดนัด ร้อยละ 18.75 เลือกปัจจัยนี้เป็นปัจจัยรอง

4) พื้นที่ที่มีการสัญจรสะดวก คือ บริเวณที่ติดกับถนน และมีรถประจำทางผ่าน ผู้จัดนัดร้อยละ 12.5 เลือกปัจจัยนี้เป็นอันดับแรกในการพิจารณาพื้นที่จัดนัด เพราะจะทำให้ตลาดนัดเป็นที่รู้จักได้ง่าย จากการสัญจรผ่านไปมาของผู้คน และผู้จัดนัดร้อยละ 25 เลือกปัจจัยนี้เป็นปัจจัยรอง

5) ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ว่างของตนเองจึงนำมาจัดเป็นตลาดนัด เป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ที่ชุมชนมีการเงินดี เป็นพื้นที่ที่มีที่จอดรถสะดวก เป็นพื้นที่ที่ไกลจากตัวเมือง เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ที่พักของผู้จัดนัด และเป็นบริเวณที่สามารถจัดตลาดนัดได้โดยไม่ขัดข้องกับตลาดนัดที่มีอยู่แล้ว

ตารางที่ 13 แสดงปัจจัยในการเลือกที่ตั้งในแต่ละพื้นที่ของผู้จัดนัด

ตลาดนัด	เหตุผลในการเลือกพื้นที่			
	เหตุผลแรก	เหตุผลที่ 2	เหตุผลที่ 3	อื่นๆ
ตลาดนัดสระกระเทียม	อยู่ใกล้วัด	แหล่งชุมชนขนาดใหญ่	รถประจำทางผ่าน	
ตลาดนัดวัดสระกระเทียม	จัดต่อจากบิดา	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	-	
ตลาดนัดหนองเสือ	มีโรงงานกระจายอยู่	รถประจำทางผ่าน	-	
ตลาดนัดหนองดินแดง	ติดถนนใหญ่	มีโรงงานกระจายอยู่มาก	แหล่งชุมชน	มีไฟฟ้า น้ำ
ตลาดนัดหนองจอก	มีพื้นที่เอง	-	-	
ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	ไกลจากตัวเมือง	-	
ตลาดนัดโรงเรียนบอสโก	ใกล้โรงเรียน	-	-	
ตลาดนัดบ้านนา	ติดถนน	มีโรงงานกระจายอยู่มาก	-	
ตลาดนัดลำพญา	มีโรงงานกระจายอยู่	แหล่งชุมชนขนาดใหญ่	รถประจำทางผ่าน	
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก)	จุดศูนย์กลางผู้คน	-	-	
ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน)	ชุมชนมีการเงินดี	การสัญจรสะดวก	มีโรงงานกระจายอยู่	
ตลาดนัดบางเขม	แหล่งชุมชน	ค่าเช่าที่ถูก	-	
ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล	ศูนย์กลางชุมชน	การสัญจรสะดวก	มีหอพัก บ้านเช่ามาก	
ตลาดนัดตรงข้าม รร. สิรินคร	ใกล้โรงเรียน	มีหมู่บ้านมาก	-	
ตลาดนัดซอยโรงแรม 99	จัดต่อจากผู้อื่น	มีหมู่บ้านมาก	-	
ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	ใกล้โรงเรียน ที่ราชการ	ติดถนนใหญ่	ค่าเช่าที่ถูก
ตลาดนัดแยกพระประโทน	ติดถนนใหญ่	อยู่ใกล้ที่พัก	-	
ตลาดนัดวัดธรรมศาลา	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	ไม่ต้องเสียค่าเช่า	-	
ตลาดนัดแยกวัดกลาง	พื้นที่ว่างขนาดใหญ่	มีโรงงาน โรงฆ่าสัตว์	-	
ตลาดนัดแยกทางรถไฟ	มีพื้นที่เอง	แหล่งชุมชน	ใกล้ที่ราชการ	
ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก	ชุมชนขนาดใหญ่	จัดเพิ่มจากตลาดใกล้เคียง	-	
ตลาดนัดวัดสามควายเผือก	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	แหล่งชุมชนขนาดใหญ่	-	
ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	-	-	
ตลาดนัดสะพาน 2	มีโรงงานกระจายอยู่มาก	มีที่จอดรถสะดวก	-	
ตลาดนัดวัดจันทาราม	วัดเป็นศูนย์กลางของผู้คน	มีโรงงานกระจายอยู่	-	

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัด

ตารางที่ 14 แสดงร้อยละของแต่ละปัจจัยในการเลือกพื้นที่ของผู้จัดนัด

ปัจจัยในการเลือกพื้นที่	ร้อยละของการพิจารณา		
	ปัจจัยที่ 1	ปัจจัยที่ 2	ปัจจัยที่ 3
จุดศูนย์กลางของชุมชน	50.00	12.50	6.25
แหล่งชุมชนขนาดใหญ่	25.00	37.50	12.50
ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม	18.75	18.75	6.25
การสัญจรสะดวก	12.50	25.00	12.50
อื่นๆ เช่น พื้นที่ของตนเอง พื้นที่ว่างขนาดใหญ่ ที่จอดรถ สะดวก ชุมชนมีการเงินดี ระยะทางจากตัวเมือง ใกล้ที่พัก ค่าเช่าพื้นที่ถูก และจัดนัดได้โดยไม่ซ้ำซ้อนที่อื่น	37.50	18.75	-

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัด

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้จัดนัดจะพิจารณาปัจจัยในเรื่องของการที่พื้นที่นั้นเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนเป็นปัจจัยแรกในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดนัดมากที่สุด ส่วนปัจจัยรองลงมาที่จะคำนึงถึงก็คือ พื้นที่นั้นล้อมรอบไปด้วยแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งจะหมายถึงการที่มีผู้ซื้อ มาก อีกปัจจัยหนึ่ง คือ พื้นที่นั้นจะต้องมีการสัญจรที่สะดวก

5.8 ปัจจัยที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งสำหรับการเกิดตลาดนัดกับข้าว

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัดในประเด็นของการเลือกพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัด สามารถนำมาพิจารณารายละเอียดของปัจจัยที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของตลาดนัดที่มีอยู่ในพื้นที่ศึกษาโดยปรับจากแนวความคิดในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรมของกิจรัฐเขต ไกรวาส ได้ดังนี้

5.8.1 ปัจจัยด้านกายภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัดและสำรวจตลาดนัดกับข้าวในพื้นที่ศึกษาสามารถสรุปปัจจัยด้านกายภาพที่นำมาพิจารณาถึงที่ตั้งของตลาดนัดกับข้าว ได้ดังนี้

5.8.1.1 ระบบคมนาคม เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างการใช้ที่ดินและกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ เนื่องจากการคมนาคมจะเป็นตัวนำอาหาร วัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตอื่นๆมาสู่ชุมชน และกระจายผลผลิตของเมืองไปยังพื้นที่โดยรอบ ดังนั้น ระบบคมนาคมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดตลาดนัดกับข้าว จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่าผู้จัดนัดร้อยละ 12.50 พิจารณาปัจจัยด้านการสัญจรที่สะดวกมาเป็นปัจจัยแรก โดยในการพิจารณาระบบคมนาคมจะทำการแบ่งประเภทถนนที่เป็นเส้นทางหลักไปสู่ตลาดนัดกับข้าวในแต่ละแห่ง คือ

1) ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงจังหวัด เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดกับจังหวัด และจังหวัดกับอำเภอต่างๆ มี 4 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3096 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3097 (ถนนพระประโทน- บ้านแพ้ว) ถนนทั้ง 4 สายนี้จัดเป็นถนนสายประธานของระบบการคมนาคม ขนาดเส้นทางกว้าง 15-40 เมตร ซึ่งในพื้นที่ศึกษามีตลาดนัดประมาณร้อยละ 32.14 ที่อยู่ตามทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงจังหวัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ตลาดนัดที่อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ได้แก่ ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา

- ตลาดนัดที่อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ได้แก่ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว

- ตลาดนัดที่อยู่ริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3096 ได้แก่ ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล

- ตลาดนัดที่อยู่ริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3097 3097 (ถนนพระประโทน- บ้านแพ้ว) ได้แก่ ตลาดนัดแยกพระประโทน และตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน2)

ตลาดนัดที่มีที่ตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินมีตลาดนัดขนาดเล็ก 2 แห่ง ขนาดกลาง 4 แห่ง และขนาดใหญ่ 1 แห่ง

2) ถนนและซอย เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน รองรับการจราจรจากทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด มีขนาดตั้งแต่ 15 เมตรลงไป พื้นถนนเป็นถนนลาดยาง ซึ่งถนนประเภทนี้มีอยู่ตามชุมชนเมืองทั่วไป มีตลาดนัดร้อยละ 67.86 ที่อยู่ตามถนนและซอย ได้แก่ ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดในวัดสระกระเทียม ตลาดนัดหนองเสือ ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ, ตลาดนัดบ้านนา ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน), ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดบางแยม ตลาดนัดหัวไผ่, ตลาดนัดลำพญา, ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร ตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดวัดสามควายเผือก, ตลาดนัดโค้งทางเข้าวัดสามควายเผือก ตลาดนัดทางแยกรถไฟสามควายเผือก ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ซึ่งเป็นตลาดนัดขนาดเล็ก 8 แห่ง ขนาดกลาง 7 แห่ง และขนาดใหญ่ 4 แห่ง

ปัจจัยในเรื่องของระบบคมนาคมนี้ ผู้จัดนัดให้ความเห็นร่วมกันว่า ที่ตั้ง ตลาดนัดกับข้าว ควรตั้งอยู่ริมถนน เนื่องจากจะทำให้ตลาดนัดเป็นที่รู้จักของผู้คนได้ง่าย เพราะเมื่อมีผู้คนสัญจรไปมาผ่านพื้นที่ก็จะรู้ว่ามีการตั้งอยู่ นอกจากนี้การที่อยู่ติดริมถนนทำให้การสัญจรไปมาของผู้ซื้อทำได้สะดวก เพราะสามารถรองรับการจราจรได้ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นยานพาหนะส่วนใหญ่ที่ผู้ซื้อนิยมใช้ในการเดินทาง

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของถนนกับระยะเวลาของการจัดตั้งตลาดนัด จะพบว่า ตลาดนัดที่สร้างขึ้นมากกว่า 5 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่อยู่ติดกับถนนและซอยในหมู่บ้าน มีเพียงตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียวและตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดงที่อยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดิน ทั้งนี้เป็นเพราะในระยะเริ่มแรกการสัญจรของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการสัญจรในระดับหมู่บ้าน ดังนั้นการที่จะจัดตั้งตลาดนัดขึ้นมาให้เป็นที่รู้จักจึงมักตั้งอยู่ตามริมถนนและซอยที่มีผู้สัญจรไปมาเป็นจำนวนมาก ส่วนตลาดนัดที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่ 1- 5 ปีหลัง มีทั้งที่อยู่ตามทางหลวง และถนน ซอยในหมู่บ้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะมีพื้นที่ว่างอยู่ในบริเวณใด อาจกล่าวได้ว่าในช่วงระยะ 5 ปีหลัง ผู้คนมีการสัญจรในขอบเขตที่กว้างขึ้นกว่าในระดับหมู่บ้าน จึงทำให้พื้นที่บริเวณทางหลวงได้รับความสนใจจากผู้จัดตั้งมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีตลาดนัดที่อยู่ริมทางหลวงทั้งหมด 8 แห่ง และตลาดนัดที่อยู่ริมถนน ซอยมีจำนวน 19 แห่ง

5.8.1.2 ความสะดวกในการเข้าถึง จะหมายถึงความสะดวกของผู้ซื้อในการเดินทางไปรับบริการยัง ตลาดนัดกับข้าว สามารถพิจารณาได้ดังนี้คือ

5.8.1.2.1 ประเภทของระบบขนส่งสาธารณะ ระบบขนส่งสาธารณะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อที่ตั้งของ ตลาดนัดกับข้าว เนื่องจาก บริเวณที่มีรถโดยสารสาธารณะผ่านย่อมเป็นปัจจัยที่จะดึงดูดผู้ซื้อและพ่อค้าเร่ที่ไม่มีพาหนะเป็นของตนเองสามารถเดินทางมายังตลาดนัดได้สะดวก ซึ่งระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่ศึกษาเมื่ออยู่ 3 ประเภท คือ

1) รถเมล์ประจำท้องถิ่น จำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการประมาณ 500 คนต่อชั่วโมง ระยะห่างของรถในการเข้าออกที่ท่ารถประมาณ 6 คัน / ชั่วโมง ท่ารถตั้งอยู่ที่ตลาดสดเทศบาล ชาวบ้านเรียกว่า “รถเมล์ข้าว” เป็นรถโดยสารที่บรรทุกผู้โดยสารได้ประมาณ 70 คน มีช่วงระยะเวลาห่างในการออกวิ่งรับผู้โดยสารประมาณ 15-30 นาที ต่อคัน ใช้วิ่งบนทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนในชุมชน ซึ่งมีเส้นทางผ่านตลาดนัดดังนี้

- สายโพรงมะเดื่อ(ใน) ผ่านตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดบ้านนา และตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ

- สายสระกระเทียม ผ่านตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดวัดสระกระเทียม และตลาดนัดหนองเสือ

- สายหนองดินแดง ผ่านตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง และตลาดนัดหนองเสือ

- สายวังเย็น ผ่านตลาดนัดหนองจอก

- สายโพรงมะเดื่อ(นอก) ผ่านตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดบ้านนา และตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ

- สายทัพหลวง (นอก) ผ่านตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว

- สายธรรมศาลา สามพราน ศาลายา ผ่านตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา

- สายสนามจันทร์ ผ่านตลาดนัดหลังเวล

- สายหนองขาหย่าง- บิ๊กซี ผ่านตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสตรีนคร ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 และตลาดนัดวัดเกาะวังไทร

- สายสามควายเผือก ผ่านตลาดนัดทางแยกรถไฟสามควายเผือก ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก และตลาดนัดวัดสามควายเผือก

ส่วนตลาดนัดตลาดนัดแยกพระประโทน และตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน2) มีรถเมล์ที่วิ่งระหว่างอำเภอ และจังหวัดที่ผ่านตลาดนัด คือ รถเมล์สายบ้านแพ้ว - นครปฐม นอกจากนี้ยังมีรถทัวร์สายสายเพชรบุรี ราชบุรี ดำเนินสะดวก กาญจนบุรีและบ้านโป่ง วิ่งตามถนนเพชรเกษม และสายสุพรรณบุรี ด้านข้าง และบางที วิ่งตามถนนมาลัยแมน

2) รถสองแถว จำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการประมาณ 100 คน / ชั่วโมง ทำรถคันทางอยู่ที่ตลาดสดเทศบาล แต่ถัารถสองแถวที่รับส่งบริเวณสถาบันราชภัฏ ทำรถอยู่ที่ท่ารถเมล์มาลัยแมน สองแถวเป็นรถบรรทุก 4 ล้อและ 6 ล้อขนาดเล็กและขนาดกลางดัดแปลงใช้บรรทุกผู้โดยสารได้ประมาณ 15-30 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของรถและการดัดแปลงส่วนท้ายของตัวถังรถ โดยทั่วไปมีช่วงระยะเวลาห่างในการออกวิ่งรับผู้โดยสารประมาณ 20-30 นาที ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้โดยสาร ซึ่งเส้นทางผ่านตลาดนัด ดังนี้

- สายบางแถม ผ่านตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) ตลาดนัดหัวไผ่ และตลาดนัดบางแถม

- สายวิทยาลัยครู ผ่านตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว

- สายสระกระเทียม ผ่านตลาดนัดวัดสระกระเทียม ตลาดนัดสระกระเทียม

- สายโพรงมะเดื่อ-หุบรัก ผ่านตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนบอสโก, ตลาดนัดบ้านนา และตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ

ซึ่งมีตลาดนัดขนาดเล็ก 2 แห่ง ขนาดกลาง 6 แห่ง และขนาดใหญ่ 1 แห่ง ที่มีรถสองแถววิ่งผ่านพื้นที่

3) *ท่ารถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง* ท่ารถมีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตชุมชนส่วนใหญ่ มักตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าพื้นที่ต่างๆ เช่น หน้าหมู่บ้านต่างๆ หน้ามหาวิทยาลัย หน้าสถานที่ราชการ เป็นต้น และอยู่ในบริเวณใกล้ท่ารถเมล์ ท่ารถสองแถว หรือทางแยกร่วมระหว่างถนน ขอย จำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการจะแตกต่างกันตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 5-20 คน / ชั่วโมง ระยะห่างของรถในการเข้าออกที่ท่ารถไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผู้โดยสารเป็นผู้ว่าจ้าง เป็นรถโดยสารที่วิ่งในระยะทางสั้นๆ ภายในชุมชนที่ไม่มีรถเมล์ประจำท้องถิ่น รถสองแถวผ่าน และสำหรับผู้โดยสารที่ต้องการความรวดเร็ว ก็จะใช้บริการได้ตลอดเวลา รถโดยสารประเภทนี้มีกระจายอยู่ทั่วไปตามชุมชนต่างๆ

กล่าวโดยสรุปว่า ท่ารถที่ตั้งของตลาดนัดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการเข้าถึงที่สะดวก โดยเส้นทางสัญจรตั้งแต่ระดับทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งชาวบ้านทั่วไปมักเรียกว่า “ถนนใหญ่” ไปจนถึงถนนภายในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นบริเวณที่มีขนส่งสาธารณะผ่าน ไม่ว่าจะเป็นรถเมล์ขาวรถสองแถว ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไม่มียานพาหนะเป็นของตนเองสามารถมาใช้บริการได้อย่างสะดวก และการที่ตลาดนัดอยู่ติดกับถนนและมีระบบขนส่งสาธารณะผ่านจะทำให้ตลาดนัดเป็นจุดหมายปลายทางของผู้คนที่ผ่านไปมาได้อย่างชัดเจน

5.8.1.2.2 *พื้นที่สำหรับจอดรถของพ่อค้าและผู้ซื้อ* ที่จอดรถเป็นปัจจัยของการอำนวยความสะดวกให้กับทั้งผู้ซื้อและผู้ขายที่นำยานพาหนะมา ดังนั้นในการเลือกที่ตั้งของตลาดนัด ผู้จัดนัดจะคำนึงถึงพื้นที่ว่างที่จะใช้สำหรับการจอดรถ จากการสำรวจ พบว่า ตลาดนัดซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็ก และตลาดนัดที่อยู่ในวัด มักจะใช้พื้นที่บริเวณริมถนนเป็นที่จอดรถ เนื่องจากพื้นที่ว่างภายในตลาดมีน้อย ส่วนใหญ่ใช้เพื่อเป็นที่ตั้งวางแผงสินค้าของพ่อค้า ดังนั้นจึงพบอยู่เสมอว่าเมื่อมีตลาดนัดขึ้นบริเวณใดการจราจรจะคับคั่งมากเป็นพิเศษ และถ้าบริเวณใดมีช่องทางการจราจรแคบก็เกิดปัญหาการสัญจรไม่สะดวกกับบริเวณ โดยรอบตลาดนัด

5.8.1.3 *ระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา* เป็นปัจจัยที่ผู้จัดนัดจะต้องคำนึงถึงแต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคที่ผู้จัดนัดจะนำมาพิจารณาเท่าไรนัก แต่สาธารณูปโภคก็ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ขาดไม่ได้ แม้ว่า “ตลาดนัดกับข้าว” จะมีช่วงการขายในระยะเวลาสั้น คือ ตั้งแต่ 13.00 น. ถึง 19.00 น. แต่ในการค้าขายบางอย่างก็ต้องอาศัยไฟฟ้า เช่น ร้านน้ำผลไม้ปั่น ร้านซีดี เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อเวลาใกล้ตลาดนัดวายก็จำเป็นต้องมีแสงสว่างสำหรับการเก็บแผงสินค้าของพ่อค้า ซึ่งถ้าไม่มีไฟฟ้าก็จะทำให้การเก็บสินค้าเป็นไปได้ยากลำบาก และทำให้ตลาดนัดวายเร็วกว่าตลาดนัดที่มีไฟฟ้าไว้บริการ โดยทั่วไปแล้วผู้จัดนัดจะติดสปอร์ตไลท์ไว้ 1 ดวง บริเวณตลาดนัด นอกจากนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นในตลาดนัดในการชะล้างสิ่งสกปรกต่างๆ และห้องสุขาสำหรับพ่อค้า

5.8.1.4 ขนาดพื้นที่ว่างสำหรับการจัด ตลาดนัดกับข้าว พื้นที่ว่างที่ผู้จัดนัดนำมาพิจารณาในการจัดตั้งตลาดนัดส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่สาธารณะ เช่น ลานหน้าวัด สนามฟุตบอลโรงเรียน เพราะพื้นที่เหล่านี้มักเป็นแหล่งศูนย์รวมของผู้คนในชุมชน และมักจะมีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการอยู่แล้ว ส่วนพื้นที่โล่งอื่นๆ ผู้จัดนัดจะคำนึงว่าพื้นที่ว่างนั้นมีขนาดกว้างพอที่จะรองรับจำนวนคนที่จะมาใช้บริการ และพอค้าเร่ได้ ทั้งในเรื่องของที่จอดรถ และพื้นที่สำหรับการวางแผงขายสินค้า

5.8.1.5 ความใกล้ไกลจากศูนย์กลางเมือง เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดที่ตั้งของตลาดนัด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัดเกี่ยวกับที่ตั้งที่มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมือง พบว่า มี 2 ความเห็นด้วยกัน คือ

ความเห็นแรก มีความคิดว่า การที่ตลาดนัดตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางเมืองจะทำให้มีผู้มาใช้บริการมาก เนื่องจากใกล้แหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีทั้งโรงเรียน สถานที่ราชการ หมู่บ้านจัดสรร หอพัก ฯลฯ และคิดว่าคนกลุ่มเหล่านี้มีกำลังในการซื้อสินค้ามาก จึงตัดสินใจเลือกที่ตั้งที่ไม่ห่างไกลจากศูนย์กลางเมืองมากนัก

ความเห็นที่สอง มีความคิดว่า การที่ตลาดนัดตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางเมืองมากจะทำให้ผู้ซื้อมีทางเลือกในการเดินทางไปซื้อสินค้าจากแหล่งอื่นๆมาก เนื่องจากผู้ซื้อสามารถเดินทางไปซื้อสินค้าในตลาดสดหรือห้างสรรพสินค้าได้อย่างสะดวก และมีสินค้าให้เลือกหลากหลายมากกว่าในตลาดนัด นอกจากนี้ยังพบว่า ที่ตั้งที่ใกล้ศูนย์กลางเมืองมักมีขนาดเล็ก หาพื้นที่ว่างได้ยาก และมีค่าเช่าแพง ดังนั้นจึงเลือกที่ตั้งในบริเวณชานเมือง หรือรอบๆตัวเมืองออกมา

จากการสำรวจพบว่า ตลาดนัดที่มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองน้อยกว่า 5 กิโลเมตร ตลาดนัดจะมีขนาดเล็กและขนาดกลางเท่านั้น คือ มีตลาดนัดขนาดเล็กจำนวน 4 แห่ง และตลาดนัดขนาดกลาง 2 แห่ง โดยมีการเปิดดำเนินการ 2 วันในรอบ 1 สัปดาห์ ส่วนตลาดนัดที่มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองมากกว่า 5 กิโลเมตรจะมีจำนวนตลาดนัดมากกว่า คือ มีตลาดนัดขนาดเล็ก 6 แห่ง ตลาดนัดขนาดกลาง 11 แห่งและตลาดนัดขนาดใหญ่ 4 แห่ง มีการเปิดดำเนินการตั้งแต่ 1-3 วันในรอบ 1 สัปดาห์

และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองกับระยะเวลาในการจัดตั้งตลาดนัด พบว่า ตลาดนัดที่เปิดดำเนินการตั้งแต่ 6-10 ปี จะมีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองมากกว่า 5 กิโลเมตร ส่วนตลาดนัดที่เกิดขึ้นมาภายหลัง เริ่มมีระยะใกล้กับศูนย์กลางเมืองมากขึ้น ซึ่งตลาดนัดที่มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองน้อยกว่า 5 กิโลเมตรมีจำนวน 6 ตลาด ซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒนาการของการเกิดตลาดนัด คือ ระยะเวลาแรกตลาดนัดเกิดขึ้นในบริเวณชานเมืองที่ห่างไกล แล้วค่อยๆขยายตัวเข้าสู่ตัวเมืองมากขึ้น

5.8.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

5.8.2.1 ราคาที่ดิน เป็นปัจจัยที่พิจารณาควบคู่ไปกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งจากการสำรวจและสัมภาษณ์เจ้าของพื้นที่ และผู้จัดนัค พบว่า ในอดีตที่ดินที่ตลาดนัคตั้งอยู่ส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด เนื่องจากในช่วง 8-10 ปี (พ.ศ. 2535-2538) ที่แล้วที่ดินมีราคาสูง เพราะเป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังมีการขยายตัวอย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้ความต้องการที่ดินเพื่อนำไปประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจอื่นมีมาก เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินในช่วงนั้นส่วนใหญ่นำมาใช้สร้างเป็นอาคารพาณิชย์ และทาวน์เฮาส์เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในช่วง 8 -10 ปีก่อนการตั้ง ตลาดนัคกับข้าว จึงใช้พื้นที่ของวัดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีค่าเช่าที่ราคาไม่แพง และวัดยังเป็นศูนย์รวมของผู้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี (ฉัตรชัย ระวีระยา, สัมภาษณ์ : 21 พฤษภาคม 2545)

หลังจากช่วงปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาก็เริ่มมีการขยายตัวของตลาดนัคมีการนำที่ดินของเอกชนมาใช้จัดตลาดนัคมากขึ้น แต่ยังเป็นพื้นที่ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก มักเป็นพื้นที่ที่เจ้าของเก็บไว้โดยไม่ต้องขาย ไม่ใช่เป็นพื้นที่เพื่อเก็งกำไร ซึ่งตลาดนัคที่เกิดในช่วง 5-8 ปีก่อนนี้ ร้อยละ 100 เป็นที่ดินของเอกชนทั้งสิ้น ส่วนตลาดนัคที่เกิดขึ้นในช่วงหลังนี้ส่วนใหญ่ยังใช้พื้นที่ของเอกชนอยู่ มีเพียงตลาดนัควัดธรรมศาลาที่เป็นพื้นที่ของวัด พื้นที่ที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นที่รกร้าง ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ใดๆ แต่มีทำเลดี คือ ใกล้กับแหล่งชุมชนบ้าง ใกล้แหล่งโรงงานอุตสาหกรรมบ้าง จึงมีผู้สนใจนำมาจัดตลาดนัค เนื่องจากในช่วงปีหลังที่ดินมีราคาถูก ขายไม่ได้ราคา คนจึงไม่ยอมขายปล่อยให้รกร้าง ดังนั้นเมื่อมีคนมาขอเช่าจึงให้เช่า เนื่องจากผู้จัดนัคจะปรับสภาพพื้นที่ที่เคयरกร้างให้เป็นพื้นที่ที่สามารถจัดตลาดนัคได้ นอกจากนี้ยังทำให้พื้นที่เป็นที่รู้จักของคนมากขึ้นอีกด้วย (วัชรินทร์ วิมลพิมพ์, สัมภาษณ์ : 18 พฤษภาคม 2545)

5.8.2.2 ค่าเช่า มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของผู้จัดนัค เมื่อผู้จัดนัคเห็นทำเลที่เหมาะสมแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่คุณจัดนัคจะต้องนำมาพิจารณาคือ ค่าเช่าพื้นที่ ซึ่งในเรื่องของค่าเช่าพื้นที่นี้พบในหลายลักษณะโดยแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันออกไป สามารถแยกพิจารณาตามกรรมสิทธิ์ที่ดิน ได้ดังนี้

1) ตลาดนัคที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของวัด

- ตลาดนัควัดธรรมศาลา ไม่เก็บค่าเช่าพื้นที่ แต่จะเก็บเป็นค่าทำบุญให้กับวัด โดยมีหัวหน้าคอยเก็บค่าเช่าแผงสินค้า ซึ่งพ่อค้าเราจะจ่ายเท่าไรก็ได้แล้วแต่จะทำบุญให้กับวัด
- ตลาดนัควัดสามควายเผือก ตลาดนัควัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัคหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัควัดจันทาราม เป็นการที่ผู้จัดนัคจัดให้กับทางวัด โดยตนเองได้ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง ซึ่งรายได้จากการจัดเก็บค่าเช่าแผงทั้งหมดจะให้กับทางวัด

- ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดวัดสระกระเทียม ผู้จัดนัดจะขอเช่าพื้นที่ของทางวัด เพื่อนำมาจัดตลาดนัด ซึ่งราคาก็จะแตกต่างกันออกไปตามทำเลพื้นที่ เช่น ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ผู้จัดนัดต้องให้ทางวัดครั้งละ 2,000 บาท สัปดาห์หนึ่งจัด 3 วัน ก็จะให้กับทางวัดทั้งหมด 6,000 บาท ต่อสัปดาห์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าเช่าที่สูงมากเมื่อเทียบกับตลาดนัดอื่นๆที่มีข้อมูล แต่ตลาดนัดนี้สามารถอยู่ได้ เนื่องจากมีพ่อค้าเร่ และผู้ซื้อมาใช้บริการมาก โดยเฉพาะแล้วมีร้านค้าในตลาดแห่งนี้ประมาณ 200 แผง โดยเฉลี่ยแผงละ 30 บาท ดังนั้นการจัดตลาดนัดครั้งหนึ่งผู้จัดนัดจะได้ค่าเช่าแผงประมาณ 6,000 บาท หักค่าเช่า 2,000 บาท ผู้จัดนัดจะได้เงินประมาณ 4,000 บาทต่อการจัดนัด 1 ครั้ง สัปดาห์หนึ่งมีนัด 3 วัน ฉะนั้น ใน 1 สัปดาห์ผู้จัดนัดจะมีรายได้ประมาณ 12,000 บาท แต่นี่เป็นเพียงตัวอย่างของตลาดนัดขนาดใหญ่ ที่ตั้งมากกว่า 10 ปี และมีคนมาใช้จำนวนมาก ส่วนตลาดอื่นๆ ก็จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย รวมทั้งความสามารถของผู้จัดนัดที่จะจัดการตลาดให้ประสบความสำเร็จต่อไปด้วย

2) ตลาดนัดที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชน ค่าเช่าพื้นที่เอกชนขึ้นอยู่กับที่ตั้งราคาของเจ้าของพื้นที่ ซึ่งเมื่อผู้จัดนัดได้ทำเลที่ตั้งแล้วก็จะทำการติดต่อกับเจ้าของพื้นที่ เพื่อทำการตกลงราคาค่าเช่า ซึ่งมีทั้งที่เสียเป็นรายเดือน และรายปี อย่างเช่น ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) เสียค่าเช่าพื้นที่เดือนละ 4,000 บาท สัปดาห์หนึ่งจัดนัด 2 ครั้ง เดือนหนึ่ง 8 ครั้ง โดยเฉพาะแล้วมีร้านค้าในตลาดแห่งนี้ประมาณ 100 แผง โดยเฉลี่ยแผงละ 30 บาท ดังนั้นการจัดตลาดนัดครั้งหนึ่งผู้จัดนัดจะได้ค่าเช่าแผงประมาณ 3,000 บาท หนึ่งเดือนมี 8 ครั้ง ดังนั้นผู้จัดนัดจะมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 24,000 บาท หักค่าเช่าพื้นที่เดือนละ 4,000 ฉะนั้นผู้จัดนัดจะได้ค่าเช่าแผง 20,000 บาทต่อเดือน ส่วนตลาดนัดที่เสียค่าเช่าพื้นที่เป็นรายปี เช่น ตลาดนัดแยกพระประโคน (สะพาน2) เสียค่าเช่ารายปี 20,000 บาท แต่เจ้าของพื้นที่มักจะขึ้นค่าเช่าพื้นที่ทุกปี ทำให้ผู้จัดนัดต้องจัดนัดในรอบ 1 สัปดาห์มากขึ้นจาก 1 วัน เป็น 2 วัน เพื่อให้คุ้มกับค่าเช่าพื้นที่ (ทองอยู่ มโนพิรมย์กุล , สัมภาษณ์ : 24 ธันวาคม 2544)

5.8.2.3 การกระจายการหมุนเวียนของตลาดนัดในบริเวณใกล้เคียง หมายความว่า ผู้จัดนัดจะพิจารณาว่าบริเวณโดยรอบพื้นที่ที่ตนเลือก มีตลาดนัดอื่นๆ เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด มีวันเปิดดำเนินการครบรอบ 1 สัปดาห์แล้วหรือยัง ซึ่งถ้าพื้นที่นั้นยังมีตลาดนัดแห่งอื่นๆ เกิดขึ้นไม่มาก ผู้จัดนัดก็จะตัดสินใจเลือกพื้นที่นั้น โดยที่จะกำหนดวันให้ไม่ซ้ำซ้อนกับตลาดนัดอื่นๆที่เปิดดำเนินการอยู่แล้ว เนื่องจากจะทำให้ส่วนแบ่งทั้งในด้านของผู้ซื้อและพ่อค้าเร่ลดลง ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อตลาดนัดทั้งที่เกิดขึ้นใหม่ และตลาดนัดที่มีอยู่แล้ว ดังนั้นก่อนที่ผู้จัดนัดจะทำการเลือกพื้นที่จะต้องมีการสำรวจบริเวณพื้นที่ต่างๆก่อนการตัดสินใจ

5.8.3 ปัจจัยทางสังคม

5.8.3.1 ประชากร ผู้จัดนัคร้อยละ 25 จะคำนึงถึงพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ โดยพิจารณาถึงจำนวนหมู่บ้านและการกระจายตัวของประชากร โดยรอบพื้นที่ที่จะนำมาจัดตลาดนัด เพราะจำนวนหมู่บ้านในแต่ละตำบลจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อตลาดนัดในเรื่องของจำนวนประชากรที่จะเดินทางมาซื้อสินค้า กล่าวคือ ตลาดนัดที่มีทำเลที่ตั้งในบริเวณที่การตั้งถิ่นฐานของประชากรหนาแน่น ตลาดนัดนั้นจะมีจำนวนหมู่บ้านโดยรอบหลายหมู่บ้าน และในทางตรงกันข้ามถ้าตลาดนัดมีทำเลที่ตั้งในบริเวณที่การตั้งถิ่นฐานของประชากรเบาบางจำนวนหมู่บ้านโดยรอบตลาดนัดนั้นจะน้อย จำนวนหมู่บ้านโดยรอบตลาดนัดจึงใช้เป็นตัวกำหนดแทนจำนวนประชากรโดยคร่าวๆได้ ดังนั้นถ้ามีจำนวนหมู่บ้านมากในพื้นที่ที่ตลาดนัดตั้งอยู่ก็เป็นแรงดึงดูดให้ผู้จัดนัดเข้ามาหาพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัด เมื่อพิจารณาถึงจำนวนหมู่บ้านโดยรอบซึ่งนับตามจำนวนหมู่บ้านของตำบลที่ตลาดนัดตั้งอยู่ มีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนหมู่บ้านที่อยู่รายล้อมตลาดนัดในพื้นที่ศึกษา

ตำบล	ตลาดนัดที่ตั้งอยู่	จำนวนหมู่บ้าน
บางแฉม	ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก),ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งใน), ตลาดนัดบางแฉม และตลาดนัดหัวไผ่	10
บ่อพลับ	ตลาดนัดแยกวัดกลาง	9
นครปฐม	ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว	10
สนามจันทร์	ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล และตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร	6
ธรรมศาลา	ตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา	5
พระประโทน	ตลาดนัดแยกพระประโทน	7
สามควายเผือก	ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก, ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก และตลาดนัดวัดสามควายเผือก	6
โพรงมะเดื่อ	ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ , ตลาดนัดบ้านนา และตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก	17
ถนนขาด	ตลาดนัดแยกพระประโทน(สะพาน2) และตลาดนัดวัดเกาะวังไทร	6
หัวจรเข้	ตลาดนัดซอยโรงแรม99	7
หนองดินแดง	ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง และตลาดนัดหนองเสือ	8
สระกระเทียม	ตลาดนัดวัดสระกระเทียม และตลาดนัดสระกระเทียม	13
ลำพญา	ตลาดนัดลำพญาและตลาดนัดหนองจอก	9

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม,2544

ในด้านการกระจายตัวของประชากรโดยรอบพื้นที่ตลาดนัดพบว่า ตลาดนัดประมาณร้อยละ 37 ตั้งอยู่บริเวณที่มีความหนาแน่นอยู่ระหว่าง 1,001-2,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดนัดขนาดเล็ก และตลาดนัดประมาณร้อยละ 29.6 ตั้งอยู่บริเวณที่มีความหนาแน่นอยู่ระหว่าง 500 – 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดนัดขนาดกลาง นอกจากนี้ก็ยังมีตลาดนัดอีกประมาณร้อยละ 29.6 ที่อยู่ชานเมืองออกไปซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่า 500 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดนัดขนาดกลาง ตลาดนัดเหล่านี้แม้ว่าจะตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรอยู่ในระดับต่ำ แต่ตลาดนัดเหล่านี้ก็ยังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เนื่องจากตลาดนัดตั้งอยู่ในแหล่งที่เป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนจึงทำให้มีคนมาใช้บริการเพราะมีความสะดวกไม่ต้องเดินทางระยะไกลเพื่อไปซื้อสินค้าจากตลาดในเมือง

5.8.3.2 ลักษณะประชากร ผู้จัดนัดจะพิจารณาถึงอาชีพ รายได้ ประเภทของแหล่งชุมชนโดยรอบตลาดนัด

1) **อาชีพของครัวเรือนในแหล่งชุมชนโดยรอบตลาดนัด** เป็นปัจจัยที่ผู้จัดนัดจะพิจารณาหลังจากที่มีการเลือกพื้นที่แล้วว่าส่วนใหญ่คนในบริเวณโดยรอบมีอาชีพอะไร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดการภายในตลาด เช่น การจำกัดจำนวนประเภทสินค้าบางชนิด เนื่องจากในที่ตั้งที่แตกต่างกัน การประกอบอาชีพของผู้คนย่อมแตกต่างกัน ซึ่งอาชีพจะมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ซื้ออย่างในกรณีของตลาดนัดหลังโรงแรมเวล จะมีการจำกัดสินค้าประเภทผักสด เนื้อสัตว์ชำแหละ เนื่องจากว่าคนในบริเวณนั้นส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ ซึ่งเข้าหอพักอยู่ จึงนิยมที่จะซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทาน มากกว่าที่จะซื้ออาหารสดมาประกอบอาหารเอง ซึ่งต่างจากตลาดนัดบริเวณชานเมืองที่คนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ การที่ซื้ออาหารมาประกอบเองจะทำให้ประหยัดกว่าการซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทาน

นอกจากนี้ในการศึกษาด้านอาชีพของครัวเรือนจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้ซื้อในตลาดนัดได้ ซึ่งจากการสำรวจ สัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้มาใช้บริการ จะพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ซื้อที่มีอาชีพเกษตรกร และค้าขาย มีการจับจ่ายซื้อสินค้าค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มผู้ซื้อที่มีอาชีพรับจ้างที่มีรายได้เป็นรายเดือนที่แน่นอนและจำกัด ทำให้การซื้อสินค้ามีความคล่องตัวเฉพาะช่วงที่มีเงินเดือนออกเท่านั้น ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรและค้าขายที่มีกิจการเป็นของตนเอง แม้รายได้จะไม่แน่นอนในแต่ละวัน แต่ก็มียาได้หมุนเวียนเพื่อจับจ่ายใช้สอยทุกวันที่มีการเปิดดำเนินการ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มนี้จะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง

ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม ในด้านการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน พบว่า ตลาดนัดตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีอาชีพต่างๆ ดังนี้ รั้งจ้าง คิดเป็นร้อยละ 48.32 ของครัวเรือนทั้งหมด รองลงมาคือ อาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และประมง คิดเป็นร้อยละ 32.7 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 12.93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังเป็นพวกที่ใช้แรงงานเป็นหลัก และยังมีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรมอยู่

2) รายได้ของครัวเรือน เป็นปัจจัยในการกำหนดกำลังซื้อของคนในชุมชน ผู้จัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งใน) จะพิจารณาว่าชุมชนมีการเงินดีเป็นปัจจัยแรกในการเลือกพื้นที่เพื่อจัดตลาดนัด จากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม ในด้านการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน สามารถแบ่งกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี ได้เป็น 2 กลุ่มหลัก

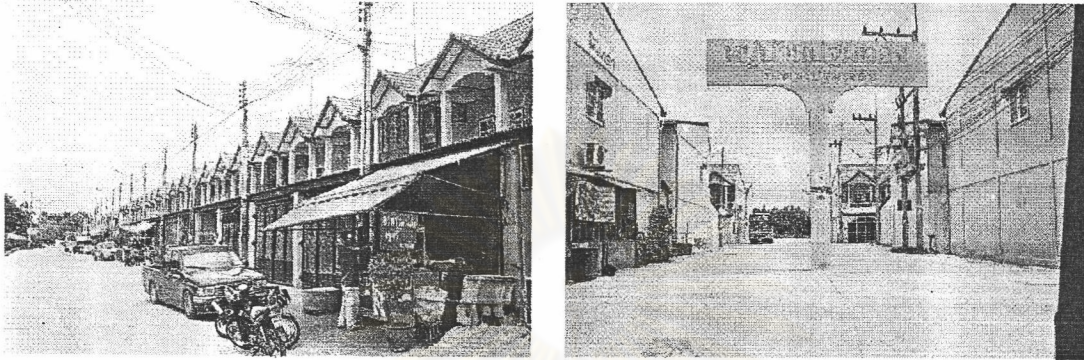
2.1) กลุ่มผู้มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,000 – 49,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีอาชีพรับจ้างที่มีอัตราค่าจ้างรายวัน ประมาณ 100-150 บาท ต่อวัน ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลนครปฐม , ตำบลมาบแค, ตำบลสามควายเผือก, ตำบลโพรงมะเดื่อ, ตำบลสระกระเทียม และตำบลห้วยจรเข้ม

2.2) กลุ่มผู้มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,000 – 499,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และทำการเกษตร เช่น เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำสวนผลไม้ เป็นต้น กลุ่มนี้มีอยู่มากในตำบลบางแฉม, ตำบลลำพญา, ตำบลหนองปากโลง, ตำบลวังตะกั่ว, ตำบลนครปฐม, ตำบลบ่อพลับ, ตำบลถนนขาด, ตำบลสนามจันทร์ และตำบลธรรมศาลา

3) ประเภทของแหล่งชุมชนโดยรอบตลาดนัด เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกที่ตั้งตลาดของผู้จัดนัดอีกประการหนึ่ง จากการสำรวจและสอบถามผู้จัดนัดสามารถแบ่งประเภทของแหล่งชุมชนโดยรอบตลาดนัดได้ดังนี้

3.1) ประเภทที่อยู่อาศัย ได้แก่บริเวณที่มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัย จากการสำรวจ พบว่า ลักษณะการตั้งถิ่นฐานมีทั้งแบบเกาะกลุ่มหนาแน่นไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะตึกแถว หรืออาคารพาณิชย์ที่ทำการธุรกิจทางการค้าและบริการ อีกแบบหนึ่ง คือ กระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ โดยมากจะเป็นชุมชนเกษตรที่ตั้งบ้านเรือนในพื้นที่ทำกินของตนเอง และบางแห่งก็กระจายตัวตามโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านพักคนงาน ในด้านของผู้จัดนัดจะพิจารณาว่าในบริเวณโดยรอบมีหมู่บ้าน หอพัก บ้านเช่าหรือไม้ เช่น ในกรณีของตลาดนัดชอว์โรงแรม 99 มีหมู่บ้านปฐมธานี บ้านเช่า ทาวน์เฮ้าส์กระจายอยู่โดย

รอบพื้นที่ (โตะ เล็กเซย , สัมภาษณ์ : 22 ธันวาคม 2544) จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ตลาดนัดที่
อยู่ในแหล่งที่เป็นหมู่บ้าน บ้านเช่า ตลาดนัดมักมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก คือ มีจำนวนร้านค้าไม่เกิน
100 ร้าน เนื่องจากตลาดนัดเหล่านี้มักอยู่ใกล้ตัวเมือง ซึ่งผู้คนสามารถเดินทางเพื่อไปซื้อสินค้าได้
อย่างสะดวก เช่น ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 ตลาดนัดตรงข้ามโรงเรียนสิริธร เป็นต้น

ภาพที่ 1 แสดงหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่ศึกษา

3.2) ร้านค้าประจำหมู่บ้าน จากการสำรวจ พบว่าร้านค้ามักมีลักษณะเป็น
ห้องแถวชั้นเดียวและสองชั้น ซึ่งใช้เป็นที่พักอาศัยด้วย มีจำนวนมากกว่า 2 ร้านในบริเวณใกล้เคียง
กัน ชนิดของสินค้าที่จำหน่ายมีหลากหลายชนิดรวมอยู่ในร้านเดียวกัน ได้แก่ ผักสด เครื่องปรุงแห้ง
อาหารแห้ง เครื่องกระป๋อง เนื้อหมูชำแหละ ของใช้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีจำหน่ายใน
ตลาดนัดเช่นกัน ปัจจุบันนี้เป็นปัจจัยที่ผู้จัดนัดไม่ค่อยคำนึงถึงเท่าไรนัก แต่ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นตัวแปร
ที่บอกถึงเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างคร่าวๆ เพราะถ้ามีร้านค้าต่างๆ อยู่ภายในชุมชนมาก ย่อมมีกำลัง
ซื้อสินค้ามากด้วย

ภาพที่ 2 แสดงร้านขายของชำในชุมชน

3.3) สถานที่ราชการและสถานศึกษา ได้แก่ สถานีอนามัยประจำตำบล, ที่
ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล , มหาวิทยาลัย, โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้จัดนัดจะ

คาดคะเนว่าถ้าบริเวณที่ใกล้กับแหล่งราชการ หรือสถานศึกษา น่าจะมีคนมาใช้บริการมาก เช่น ในกรณีของตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว มีพื้นที่ตรงข้ามกับสถาบันราชภัฏนครปฐม ใกล้โรงเรียนศรีวิชัย สำนักงานปศุสัตว์เขต 7 ฯลฯ ผู้จัดนัดกล่าวว่า เมื่อมีสถานที่ราชการและโรงเรียนตั้งอยู่ เวลาคนเดินทางกลับที่พักจะต้องมาแวะซื้อสินค้าระหว่างทางกลับบ้าน และเวลามารับเด็กนักเรียนก็มักจะพาถูกมาเดินซื้อกลับบ้านไปปรับประทานที่บ้านอีกด้วย (ฉัตรชัย ะวิสระยา , สัมภาษณ์ : 21 ธันวาคม 2544) จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ตลาดนัดที่อยู่ใกล้สถานที่ราชการหรือสถานศึกษา มักมีขนาดใหญ่ และขนาดกลาง เช่น ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก เป็นต้น

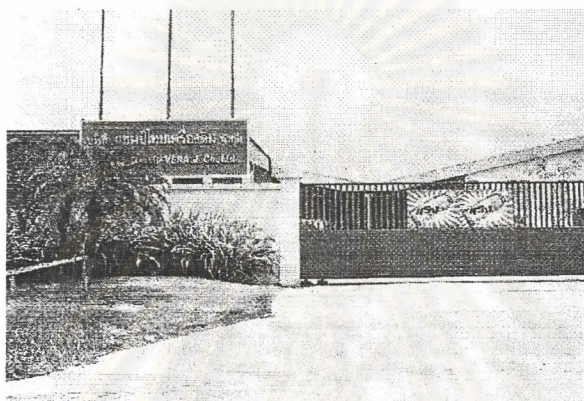
ภาพที่ 3 แสดงสถาบันการศึกษาในพื้นที่

3.4) วัด เป็นปัจจัยหนึ่งในการเลือกทำเลที่ตั้งของตลาดนัด เพราะวัดเป็นสถานที่ที่รู้จักกันดีในชุมชน เป็นศูนย์กลางทางสังคมของประชากรในชนบท ดังนั้นถ้าวัดใดเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนมาก และมีพื้นที่ มีบริเวณมากพอ ย่อมเป็นที่หมายของผู้จัดนัด เช่น ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ซึ่งวัดเกาะวังไทรเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้านบางเตย ดังนั้นเมื่อมีตลาดนัดเกิดขึ้นจึงเป็นที่รู้จักของผู้คนได้ง่าย จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ตลาดนัดที่อยู่ในวัด หรือ พื้นที่วัดมักมีขนาดใหญ่ และขนาดกลาง คือ มีจำนวนร้านค้ามากกว่า 100 ร้านขึ้นไป มีเพียงตลาดนัดวัดธรรมศาลาที่เป็นตลาดนัดที่เปิดดำเนินการได้เพียง 2-3 ปี ขนาดจึงไม่ใหญ่มาก แต่ปัจจุบันเริ่มมีจำนวนร้านค้ามากขึ้น

ภาพที่ 4 แสดงวัดเกาะวังไทรที่ใช้เป็นพื้นที่สำหรับจัดตลาดนัด

3.5) โรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยที่ผู้จัดนักให้ความสนใจ เนื่องจากผู้จัดนักให้ความเห็นว่า โรงงานเป็นแหล่งหนึ่งที่เป็นศูนย์รวมของผู้คน ยังมีโรงงานมากย่อมจะมีผู้คนมาก และกลุ่มคนงานน่าจะมีกำลังซื้อ เพราะมีเงินเดือนประจำ เช่น ตลาดนัดแยกพระประโทน บริเวณโดยรอบมีโรงงานตั้งอยู่มาก เช่น บริษัท แคมป์ไทยเครื่องคีม จำกัด บริษัท คิโยชิ ประเทศไทย เป็นต้น จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ตลาดนัดที่อยู่ใกล้แหล่งโรงงานอุตสาหกรรมมักมีขนาดกลาง แม้ว่าจะมีผู้คนจากโรงงานมาก แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของเงินเดือนที่ออกเฉพาะต้นเดือนและปลายเดือน ทำให้การค้าขายคึกคักเฉพาะช่วงเงินเดือนออกเท่านั้น

ภาพที่ 5 แสดงโรงงานบริเวณตำบลถนนขาด

จากแผนที่ 10 และแผนที่ 11 เป็นแผนที่แสดงปัจจัยในการเลือกที่ตั้งสำหรับการจัดตลาดนัด ซึ่งมีปัจจัยทั้งด้านการเข้าถึงพื้นที่ ลักษณะชุมชนโดยรอบ โดยแผนที่ที่ 10 เป็นบริเวณตลาดนัดหลังโรงแรมเวล โดยมีเส้นทาง (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3096) สัตยจรไปมาได้สะดวก บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ มีสถานบันเทิงต่างๆ ทั้งคาราโอเกะ โรงแรม และสนามกอล์ฟ นอกจากนี้ยังมีหอพัก บ้านเช่ากระจายอยู่ทั่วไป เช่น ลี้มอกไถ่คอร์ส ราชมรรคาแมนชั่น หอพักในลักษณะที่ใช้อาคารพาณิชย์แบ่งให้เช่าอีกเป็นจำนวนมาก เป็นต้น อีกทั้งยังมีสถานที่ราชการ มหาวิทยาลัย โรงเรียน อู่ซ่อมรถกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ กลุ่มคนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ แรงงานรับจ้าง นักศึกษา ซึ่งเหตุผลในการเลือกพื้นที่สำหรับจัดนักของผู้จัดนักแห่งนี้คือ ประการแรก เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นศูนย์กลางของหลายชุมชน ประการที่สอง มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ประการที่สาม มีหอพัก บ้านเช่า กระจายอยู่ทั่วไป

และจากแผนที่ 11 เป็นตลาดนัดบริเวณตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของวัดใหม่ปิ่นเกลียว ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) อยู่ตรงข้ามสถาบันราชภัฏนครปฐม และมีโรงเรียนศรีวิชัยอยู่ด้านข้าง บริเวณโดยรอบเป็นชุมชนการค้าและบริการ สถานที่ราชการ โรงงาน โรงสีข้าว อู่ซ่อมรถ นอกจากนี้ยังมีหอพัก บ้านเช่า บ้านจัดสรรกระจายอยู่

ทั่วไป กลุ่มคนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ แรงงานรับจ้าง นักศึกษา ซึ่งเหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้ของผู้จัดนัด ประการแรก คือ วัดเป็นที่รวมผู้คนเวลามีกิจกรรมอะไรมักจะจัดที่วัด ประการที่สอง คือ อยู่ใกล้โรงเรียนศรีวิชัย สถาบันราชภัฏนครปฐม ประการที่สาม อยู่ติดกับถนนมาลัยแมน ทำให้สถานที่เป็นที่รู้จักได้ง่าย

จากปัจจัยในการเลือกพื้นที่ของผู้จัดนัดข้างต้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่แล้วพบว่าปัจจัยที่มีลักษณะร่วมกันในทุกตลาดนัดก็คือ ทุกพื้นที่ที่มีการสัญจรที่สะดวก กล่าวคือ มีถนนตัดผ่านในทุกๆตลาดนัด มีรถโดยสารประจำทางทั้งรถเมล์ขาว รถสองแถว มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ผ่านพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค ทั้งไฟฟ้า น้ำประปา สุขา ถังขยะ

ส่วนปัจจัยในการเลือกพื้นที่ที่แตกต่างกัน ก็คือ ตลาดนัดที่ใช้พื้นที่ของวัด ผู้จัดนัดมักคำนึงถึงว่า วัดเป็นพื้นที่ที่จะรวมผู้คนให้มาทำกิจกรรมร่วมกันได้ และวัดก็เป็นที่อยู่ของคนในชุมชน นอกจากนี้พื้นที่วัดยังมีราคาเช่าถูกกว่าพื้นที่เอกชน แต่ทั้งนี้ก็มีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา อย่างเช่น ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว แต่ก่อนมีค่าเช่าที่ถูกมาก แต่ปัจจุบันทางวัดของเพิ่มค่าเช่าพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่วนตลาดนัดที่ใช้พื้นที่เอกชน มักคำนึงถึงว่าพื้นที่นั้นเป็นแหล่งที่มีผู้คนมาก จึงเลือกพื้นที่ที่ใกล้กับแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ เช่น ใกล้กับโรงเรียน วัด สถานที่ราชการ หมู่บ้านจัดสรร โรงงาน อุตสาหกรรม เป็นต้น โดยมีผู้จัดนัดบางรายพิจารณาว่าตำบลใดมีจำนวนหมู่บ้านมาก ก็แสดงว่ามีประชากรมาก นอกจากนี้ยังคำนึงถึงอาชีพของประชากร ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้คนในบริเวณนั้น โดยตลาดนัดแต่ละพื้นที่จะเจาะกลุ่มผู้ซื้อที่แตกต่างกันไป เช่น ตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน 2) เน้นกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนตลาดนัดบริเวณสามควายเผือกจะเน้นกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นชาวบ้าน เป็นต้น

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการที่จะเกิดตลาดนัดในบริเวณใดบริเวณหนึ่งได้ ก็คือ การที่บริเวณโดยรอบพื้นที่นั้น มีตลาดนัดเกิดขึ้นมากแล้วหรือยัง เนื่องจากถ้าบริเวณดังกล่าวมีทำเลดีเพียงใด แต่ถ้ามีตลาดนัดเกิดขึ้นมากแล้ว การที่ตลาดนัดที่เกิดขึ้นใหม่จะประสบความสำเร็จจะทำได้ยาก และเป็นการที่ทำให้ตลาดนัดอื่นๆในบริเวณใกล้เคียงเดือดร้อน อีกด้วย เพราะการที่มีตลาดนัดเกิดขึ้นมากในบริเวณเดียวกัน จะมีผลต่อพฤติกรรมผู้ซื้อในการจับจ่ายซื้อสินค้า เนื่องจากเมื่อมีตลาดนัดเกิดขึ้นมากก็ไม่จำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้าในปริมาณมาก เพราะมีตลาดนัดเกิดขึ้นทุกวัน ทำให้ปริมาณการซื้อสินค้าในแต่ละครั้งลดน้อยลง พ่อค้าเร่ก็ขายสินค้าได้ลดลง เป็นผลให้พ่อค้าเร่บางรายขายของต่อไปไม่ได้ จึงต้องหาพื้นที่ใหม่ และถ้าตลาดนัดใดมีพ่อค้าเร่ลดลงเรื่อยๆ ตลาดนัดนั้นอาจจะต้องเลิกกิจการไป ดังนั้นผู้จัดนัดแต่ละรายจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยนี้มาก เพื่อไม่ให้เป็นการปาดหางกันระหว่างผู้จัดนัดด้วยกันเอง

ปัจจัยสุดท้ายที่ทำให้ตลาดนัดที่ต้องเช่าพื้นที่เอกชนสามารถเกิดขึ้นได้ก็คือ ราคาเช่าพื้นที่ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับระยะทางไกลไกลจากตัวเมือง ถ้าพื้นที่ที่ใกล้ตัวเมืองมาก ค่าเช่ายังมีราคาแพง ปัจจัยนี้จะมีผลที่จะทำให้ผู้จัดนัดสามารถจัดตลาดนัดได้หรือไม่ เพราะถ้าพื้นที่มีราคาเช่าแพงเกินไป จะทำให้ผู้จัดนัดไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เนื่องจากค่าเช่าแพงในตลาดนัดกับข้าว มีราคาถูก ดังนั้นถ้าค่าเช่าพื้นที่แพง ผู้จัดนัดจะต้องจัดการให้มีพ่อค้าเร่มาขายสินค้าในพื้นที่คนให้มากๆ ซึ่งตลาดนัดที่เกิดขึ้นใหม่จะทำให้ได้ยาก เพราะยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้คน ฉะนั้นผู้จัดนัดจะต้องสามารถจัดการให้พ่อค้าเร่เข้ามาขายสินค้าให้ได้คุ้มกับค่าเช่าพื้นที่ ตลาดนัดจึงจะเกิดขึ้นและดำเนินการต่อไปได้

5.9 การวิเคราะห์กลุ่มตลาดนัดกับข้าว

จากผลของการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้จัดนัด ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยนำข้อมูลบางส่วนมาลงแผนที่และคำนวณข้อมูลต่างๆ ทำให้เห็นภาพลักษณะที่แตกต่างของตลาดนัดกับข้าว ในแต่ละพื้นที่ได้ ซึ่งมีข้อตกลงในการพิจารณาดังนี้

1. กำหนดขอบเขตโดยรอบพื้นที่ของตลาดนัดกับข้าว โดยใช้เกณฑ์ของ Joseph De Chiara (Time – Saver Standards for Residential Development , 1980 : 197-199) ที่กล่าวว่า ระยะเดินทางเท้าที่สามารถเดินเท้าได้อย่างสะดวกที่สุด คือ จากที่พักอาศัยถึงย่านการค้าท้องถิ่น ควรมีระยะทาง 800 เมตร หรือเดินเท้า 5-10 นาที ดังนั้นในการศึกษาพื้นที่โดยรอบตลาดนัดจะพิจารณาพื้นที่โดยรอบตลาดนัดในระยะ 800 เมตรสำหรับตลาดนัดขนาดเล็ก ระยะ 1,600 เมตร สำหรับตลาดนัดขนาดกลาง และ ระยะ 2,400 เมตร สำหรับตลาดนัดขนาดใหญ่ เนื่องจากขนาดของตลาดนัดที่ต่างกันย่อมมีขอบเขตบริการต่างกัน ตลาดนัดขนาดใหญ่ย่อมมีขอบเขตบริการมากกว่าตลาดนัดขนาดเล็ก

2. การวิเคราะห์อาชีพ รายได้ การกระจายตัวของประชากร จะพิจารณาหมู่บ้านที่อยู่โดยรอบตลาดนัด ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตแล้วตามข้อตกลงในข้อที่ 1 โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นั้นได้มาจากข้อมูลระดับหมู่บ้าน ที่สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐมได้ทำการรวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งจะมีข้อมูลเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตเทศบาลเท่านั้น ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ จึงไม่มีข้อมูลของหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาล

จากข้อมูลทีวีวิเคราะห์ ข้อตกลงข้างต้น และจากแผนที่แสดงการวิเคราะห์กลุ่มตลาดนัด โดยนำข้อมูลความหนาแน่นประชากร การใช้ที่ดิน ประเภทถนน แหล่งชุมชนโดยรอบ มาซ้อนทับกันทำให้เห็นภาพของตลาดนัดในพื้นที่ศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่ม ตลาดนัดกับข้าว ได้เป็นกลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชานเมือง และกลุ่มชานเมือง ส่วนกลุ่มชานเมืองเป็นตลาดนัดที่อยู่ในพื้นที่ที่มีประชากรและการใช้ที่ดินเบาบาง ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของเมือง

ในแต่ละกลุ่มสามารถพิจารณารายละเอียด 8 ประเด็นด้วยกัน คือ การใช้ที่ดิน ระยะห่างจากศูนย์กลางเมือง การเข้าถึงพื้นที่ การกระจายตัวของประชากร อาชีพ รายได้ของประชากร ขนาดของตลาดนัด และการกระจายตัวของตลาดนัด ซึ่งได้ผลดังนี้

5.9.1. กลุ่มรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชานเมือง แบ่งออกเป็น 4 จุดหลักคือ ตลาดนัดขนาดใหญ่จะอยู่ระหว่างรอยต่อของตัวเมืองกับชานเมือง โดยจุดรอยต่อจะพิจารณาจากบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรมากกับประชากรเบาบาง และความหนาแน่นของการใช้ที่ดินมากกับการใช้ที่ดินเบาบางมาบรรจบกัน ซึ่งตลาดนัดขนาดใหญ่มีอยู่ด้วยกัน 4 แห่ง คือ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียวอยู่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) อยู่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ ตลาดนัดวัดสามควายเผือก อยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และตลาดนัดวัดเกาะวังไทรอยู่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ (ดูแผนที่ประกอบ) โดยที่จุดตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียวจะอยู่ในลักษณะตลาดนัดเดี่ยวโดดๆ ไม่มีตลาดนัดใกล้เคียงมาให้บริการ ซึ่งต่างจาก 3 จุดที่เหลือ ที่มีตลาดนัดขนาดกลางและขนาดเล็กเป็นตัวแทนการให้บริการในพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. จุดตลาดนัดวัดสามควายเผือก มีตลาดนัดโค้งสามควายเผือก และตลาดนัดทางแยกรถไฟสามควายเผือก เป็นตลาดนัดที่ให้บริการในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งวันเปิดดำเนินการของตลาดนัดทั้ง 3 แห่ง รวมมีตลาดนัดเปิดดำเนินการ 7 วัน ในรอบ 1 สัปดาห์ โดยมีระยะทางห่างกันในแต่ละตลาดนัดไม่เกิน 800 เมตร ซึ่งตลาดนัดเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ของตำบลสามควายเผือก และเทศบาลตำบลธรรมศาลา

2. จุดตลาดนัดวัดเกาะวังไทร มีตลาดนัดแยกพระประโทน ตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน2) รวมวันเปิดดำเนินการ 7 วัน ในรอบ 1 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีตลาดนัดวัดธรรมศาลา และตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ซึ่งยังเป็นตลาดนัดขนาดไม่ใหญ่มากและเพิ่งเปิดดำเนินการได้ไม่นาน เป็นตลาดนัดที่ให้บริการในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งตลาดนัดเหล่านี้อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลธรรมศาลา และบางส่วนของตำบลบางพระประโทน ตำบลถนนขาดและตำบลธรรมศาลา

3. จุดตลาดนัดบริเวณตลาดปลาเค้า (ฝั่งนอก) มีตลาดนัดบางแอม ตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งใน) และตลาดนัดหัวไผ่ รวมวันเปิดดำเนินการ 7 วัน ในรอบ 1 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีตลาด

นัดตรงข้ามโรงเรียนสิรินธร เป็นตลาดนัดที่ให้บริการในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งตลาดนัดเหล่านี้อยู่ในพื้นที่บางส่วนในตำบลบางแถม ตำบลลำพญาและตำบลสนามจันทร์

ส่วนตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดซอยโรงแรม 99 และตลาดนัดหลังโรงแรมเวล เป็นตลาดนัดที่กระจายอยู่ในพื้นที่ในเขตตัวเมือง ซึ่งเป็นตลาดนัดที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง อยู่ในพื้นที่บางส่วนของตำบลสนามจันทร์ ตำบลห้วยจรเข้ม และตำบลบ่อพลับ

จากการวิเคราะห์รายละเอียดทั้ง 8 ประเด็น ได้ผลดังนี้

1) การใช้ที่ดิน วิเคราะห์จากแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2543 และการสำรวจภาคสนาม พบว่า พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของเมืองลักษณะการใช้ที่ดินในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยเป็นหลัก มีการกระจายตัวของหมู่บ้านจัดสรรและทาวน์เฮ้าส์ เช่น หมู่บ้านปทุมธานี หมู่บ้านแกรนด์วิลล์ นอกจากนี้ยังการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมพวก โรงกลึง อู่ซ่อมรถ ประกอบตัวถังรถยนต์ โรงสี ผลิตภัณฑ์สัตว์ และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรอื่นๆ เกาะกลุ่มอยู่ตามถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) มีศาสนสถานกระจายอยู่ทั่วไป เช่น วัดพระประโทน วัดธรรมมาภิสมัย วัดไร่เกะต้นตำโรง วัดบางแถม วัดลาดปลาเค้า วัดสามควายเผือก เป็นต้น มีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนรัฐบาล ระดับอาชีวศึกษา เช่น วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม เทคโนโลยีนครปฐม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสถาบันราชการกระจายตัวอยู่ประปราย เช่น สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด กรมการสัตว์ทหารบก สำนักงานรพช. จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2) ระยะห่างจากศูนย์กลางเมือง พื้นที่ในกลุ่มนี้กำหนดให้มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองไม่เกิน 7 กิโลเมตร

3) การเข้าถึงพื้นที่ มีทั้งทางหลวงแผ่นดิน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3097 (ถนนพระประโทน-บ้านแพ้ว) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3096 และถนน ซอย

4) การกระจายตัวของประชากร พิจารณาจากความหนาแน่นของประชากร พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วในกลุ่มนี้มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 1,010.20 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยร้อยละ 45.83 มีความหนาแน่นของประชากรมากกว่า 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ร้อยละ 31.25 มีความหนาแน่นของประชากรอยู่ระหว่าง 500- 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร และร้อยละ 22.92 มีความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่า 500 คนต่อตารางกิโลเมตร

5) อาชีพของประชากร ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คือประมาณร้อยละ 47.57 ร้อยละ 22.37 ทำสวนผัก ประมง ทำอิฐ ทำไร่ 26.03 และค้าขายประมาณร้อยละ 17.27 และราชการ ร้อยละ 9.13 (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

6) รายได้ของประชากร ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 50,000-99,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คือ ร้อยละ 30.09 ส่วนร้อยละ 25.90 มีรายได้เฉลี่ย 100,000 – 499,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และร้อยละ 17.46 มีรายได้เฉลี่ย 20,000-29,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในตำบลสามควายเผือก (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

7) ขนาดของตลาดนัด ตลาดนัดในกลุ่มนี้มีทั้งขนาดเล็ก ได้แก่ ตลาดนัดแยกพระประโทน ตลาดนัดหน้าวัดธรรมศาลา ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดหัวไร่ ตลาดนัดบางแยม ตลาดนัดแยกวัดกลาง และตลาดนัดซอยโรงแรม99 ซึ่งมีระยะเวลาการเปิดดำเนินการ 1- 7 ปี ขนาดกลาง ได้แก่ ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล ตลาดนัดแยกทางรถไฟสามควายเผือก ตลาดนัดโค้งสามควายเผือก ตลาดนัดวัดธรรมศาลา ตลาดนัดแยกพระประโทน (สะพาน 2) ตลาดนัดตลาดปลาเค้า (ฝั่งใน) และตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) ซึ่งเปิดดำเนินการระหว่าง 2-10 ปี ขนาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร และตลาดนัดวัดสามควายเผือก ซึ่งเปิดดำเนินการมาแล้ว 10 ปี

8) การกระจายตัวของตลาดนัด ตลาดนัดทั้ง 3 กลุ่ม มีการกระจายตัวอยู่รอบตัวเมือง ทั้งทางด้านเหนือ ด้านตะวันออก ด้านตะวันตก และด้านใต้ของเมือง คือ ด้านตะวันออกเฉียงเหนือมีกลุ่มตลาดนัดวัดสามควายเผือก ด้านตะวันออกเฉียงใต้มีกลุ่มตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ด้านตะวันตกเฉียงใต้มีตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียว และด้านใต้ มีกลุ่มตลาดนัดตลาดปลาเค้า และมีตลาดนัดแยกวัดกลาง ตลาดนัดหลังโรงแรมเวล และ ตลาดนัดซอยโรงแรม99 อยู่ตอนกลางของเมือง

จากการพิจารณาปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งสำหรับการจัดตลาดนัดในกลุ่มนี้ ปัจจัยที่นำมาพิจารณาเป็นปัจจัยหลัก คือ การที่พื้นที่นั้นเป็นแหล่งศูนย์รวมของผู้คน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย หมู่บ้านจัดสรร หอพัก บ้านเช่า สถานที่ราชการ โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรม และวัด กล่าวคือ จุดตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกลียวเน้นกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นผู้ที่ทำงานในส่วนราชการ นักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้แรงงานที่มีสถานที่ทำงานอยู่ในตัวเมือง จุดตลาดนัดวัดสามควายเผือกจะพิจารณาจากปัจจัยที่วัดเป็นศูนย์รวมของผู้คนในการทำกิจกรรมต่างๆ จุดตลาดนัดวัดเกาะวังไทร พิจารณาจากปัจจัยที่พื้นที่นั้นล้อมรอบไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับรถยนต์ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม หรือจะเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารสัตว์ ส่วนจุดตลาดนัดตลาดปลาเค้านั้นพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชน ปัจจัยรองลงมา คือ การสัญจรที่สะดวก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีที่จอดรถที่เพียงพอ รวมไปถึงการมีระบบขนส่งสาธารณะที่ผ่านพื้นที่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่จะนำผู้คนมาใช้บริการที่ตลาดนัดได้อย่างสะดวก และทำให้ตลาดนัดเป็นที่รู้จักของผู้คนได้ง่าย

5.9.2 กลุ่มชนเมือง ครอบคลุม 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลลำพญา ตำบลโพรงมะเดื่อ ตำบลหนองดินแดง ตำบลวังเย็น และตำบลสระกระเทียม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย พิจารณาจาก

การเปิดดำเนินการของตลาดนัดในละแวกเดียวกัน โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมการใช้บริการของคนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งโดยปกติจะเดินทางเพื่อมาใช้บริการในตลาดนัดกับข้าว ในละแวกใกล้เคียงที่พักอาศัยในรัศมีไม่เกิน 5 กิโลเมตร ได้แก่

5.9.2.1 กลุ่มตลาดนัดวัดสระกระเทียม ครอบคลุม ตลาดนัดวัดสระกระเทียม ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดหนองเสือ ตลาดนัดหนองจอก และตลาดนัดทางเข้าวัดหนองดินแดง ในบางส่วนของตำบลสระกระเทียม ตำบลหนองดินแดง และตำบลวังเย็น รวมวันเปิดดำเนินการ 6 วัน ในรอบ 1 สัปดาห์ เหลือเพียงวันเสาร์ที่ไม่มีตลาดนัดเปิดดำเนินการในบริเวณนี้ แต่ก็มีตลาดนัดวัดจันทารามที่อยู่ไกลออกไปประมาณ 8 กิโลเมตรเปิดดำเนินการในวันเสาร์

5.9.2.2 กลุ่มตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ครอบคลุมตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดบ้านนา และตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ และบางส่วนของตำบลโพรงมะเดื่อ ตำบลลำพญา และตำบลหนองปากโลง รวมวันเปิดดำเนินการ 7 วัน ในรอบ 1 สัปดาห์

1) การใช้ที่ดิน เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ชานเมืองลักษณะการใช้ที่ดินในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยกระจายตัวอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมพวกโรงกลึง อู่ซ่อมรถ ประกอบตัวถังรถยนต์ โรงสี ผลิตภัณฑ์สัตว์ และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรอื่นๆ เกาะกลุ่มอยู่ตามถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) มีศาสนสถานกระจายอยู่ทั่วไป เช่น วัดหนองดินแดง วัดสระกระเทียม วัดลาดหญ้าแพรก วัดโพรงมะเดื่อ เป็นต้น มีสถาบันการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา สถานที่ราชการส่วนใหญ่เป็นการให้บริการกับประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย

2) ระยะห่างจากศูนย์กลางเมือง พื้นที่ในกลุ่มนี้กำหนดให้มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองมากกว่า 7 กิโลเมตร

3) การเข้าถึงพื้นที่ มีทั้งทางหลวงแผ่นดิน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) และถนน ซอย ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ถนน และซอยเป็นการคมนาคมสายหลัก เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน

4) การกระจายตัวของประชากร พิจารณาจากความหนาแน่นของประชากร พบว่าโดยเฉลี่ยในพื้นที่นี้มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 795.06 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยที่ร้อยละ 30.43 มีความหนาแน่นมากกว่า 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้านที่มีสถานที่สำคัญของชุมชนตั้งอยู่ เช่น วัดสระกระเทียม วัดโพรงมะเดื่อ เป็นต้น ร้อยละ 43.47

มีความหนาแน่นอยู่ระหว่าง 500- 1,000 คนต่อตารางกิโลเมตร และร้อยละ 26.09 มีความหนาแน่นต่ำกว่า 500 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ในตำบลถนนขาด (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

5) อาชีพของประชากร ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างประมาณร้อยละ 53.63 เกษังสัตว์ ทำสวน ทำนา ทำไร่ ประมาณร้อยละ 28.22 และค้าขายประมาณร้อยละ 11.89 รวมทั้ง 3 อาชีพมีประมาณร้อยละ 93.74 (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

6) รายได้ของประชากร ประชากรโดยภาพรวมแล้วมีการกระจายตัว คือ ร้อยละ 28.54 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 30,000 – 49,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 20.77 มีรายได้เฉลี่ย 50,000-99,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และร้อยละ 18.54 มีรายได้เฉลี่ย 20,000-29,999 บาทต่อครัวเรือนต่อปี โดยที่เหลือร้อยละ 21.44 มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 100,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

7) ขนาดของตลาดนัด ตลาดนัดในกลุ่มนี้มีทั้งขนาดเล็ก ได้แก่ ตลาดนัดหนองเสือ ตลาดนัดหนองจอก ตลาดนัดบ้านนา ซึ่งมีระยะเวลาการเปิดดำเนินการ 2-8 ปี ขนาดกลาง ได้แก่ ตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ตลาดนัดหลังโรงเรียนบอสโก ตลาดนัดลำพญา ตลาดนัดทางเข้าวัดหนองคินแดง ตลาดนัดสระกระเทียม ตลาดนัดวัดสระกระเทียม ซึ่งเปิดดำเนินการระหว่าง 6-10 ปี ขนาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดนัดวัดจันทาราม ซึ่งเปิดดำเนินการมาแล้ว 10 ปี

8) การกระจายตัวของตลาดนัด ตลาดนัดทั้ง 3 กลุ่ม มีการกระจายตัวอยู่ทางด้านตะวันตกของเมือง คือ ด้านตะวันตกเฉียงเหนือมีกลุ่มตลาดนัดวัดโพรงมะเดื่อ ด้านตะวันตกเฉียงใต้มีกลุ่มตลาดนัดวัดสระกระเทียม

จากการพิจารณาปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งสำหรับการจัดตลาดนัดในกลุ่มนี้ ปัจจัยที่นำมาพิจารณาเป็นปัจจัยหลัก คือ การที่พื้นที่นั้นจะอยู่ในวัด หรือใกล้วัด เนื่องจากในสมัยที่มีการตั้งตลาดนัดบริเวณชานเมืองระยะแรกนั้น ผู้คนยังอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย การที่จะทำกิจกรรมใดให้เป็นที่รู้จักของชุมชนได้เร็ว จะต้องจัดที่วัด ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า ตลาดนัดในกลุ่มนี้จะเกาะกลุ่มอยู่ในบริเวณวัดหรือมีระยะทางไม่ไกลจากวัดมากนัก ดังนั้นตลาดนัดในกลุ่มนี้จึงเจาะกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นชาวบ้านเป็นหลัก เนื่องจากระยะทางที่ไกลจากตัวเมืองจึงทำให้การเดินทางเพื่อไปซื้อสินค้าไม่สะดวก การมีตลาดนัดเกิดขึ้นในชุมชนจึงได้รับการตอบรับจากคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยรองลงมาที่นำมาพิจารณา คือ การเป็นพื้นที่ที่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากระยะหลังเริ่มมีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ชานเมืองมากขึ้น ดังนั้น ผู้จัดนัดจึงให้ความสนใจในกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 16 สรุปการวิเคราะห์กลุ่มตลาดนัดกับข้าว

ตัวแปร	กลุ่มตลาดนัด	กลุ่มรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชานเมือง	กลุ่มชานเมือง
การใช้ที่ดิน		ที่พัก และอุตสาหกรรม	เกษตรกรรมและที่พัก
อาชีพประชากร		รับจ้าง เกษตร ค้าขาย	รับจ้าง เกษตร ค้าขาย
รายได้ประชากร		50,000 – 499,999 บาท	30,000 – 99,999 บาท
การกระจายตัวประชากร		1,010.20 คนต่อตารางกิโลเมตร	795.06 คนต่อตารางกิโลเมตร
ระยะห่างจากศูนย์กลางเมือง		ไม่เกิน 7 กิโลเมตร	มากกว่า 7 กิโลเมตร
การเข้าถึงพื้นที่ (สายหลัก)		ทางหลวงและถนน	ถนนระหว่างหมู่บ้าน
ขนาดของตลาดนัด		เล็ก กลาง ใหญ่	เล็ก กลาง
การกระจายตัวของตลาดนัด		โดยรอบตัวเมืองทั้งด้านเหนือ ใต้ ออกและตก	ตะวันตกของเมือง
ปัจจัยที่นำมาพิจารณา		แหล่งชุมชนขนาดใหญ่ และมีการสัญจรที่สะดวก	ใกล้วัด และโรงงานอุตสาหกรรม
กลุ่มผู้ซื้อ		ข้าราชการ นักศึกษา แรงงาน	ชาวบ้าน ในชุมชน

จากการวิเคราะห์กลุ่มตลาดนัดกับข้าวในพื้นที่ศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชานเมือง มีตลาดนัดขนาดใหญ่ 4 แห่ง คือ ตลาดนัดวัดใหม่ปิ่นเกล้าวิเศษ ตลาดนัดวัดเกาะวังไทร ตลาดนัดวัดสามควยเผือก และตลาดนัดตลาดปลาเค้า(ฝั่งนอก) โดยมีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยและอุตสาหกรรมเป็นหลัก มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองไม่เกิน 7 กิโลเมตร เป็น ประชากรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย โดยมีรายได้ประชากรต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 50,000 – 99,999 บาท การกระจายตัวของประชากรประมาณ 1,010.20 คนต่อตารางกิโลเมตร ผู้จัดนัดในกลุ่มนี้เลือกพื้นที่ที่จะนำมาจัดตลาดนัดโดยพิจารณาจากปัจจัยในด้านที่พื้นที่นั้นเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่และมีการสัญจรที่สะดวกเป็นหลัก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการเข้าถึงพื้นที่แล้วตลาดนัดในกลุ่มนี้มีการเข้าถึงโดยใช้ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนเป็นหลัก มีการกระจายตัวของตลาดนัดทางด้านเหนือ ด้านตะวันออก ตะวันตก และด้านใต้ของเมือง ขนาดตลาดนัดมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ซึ่งมีกลุ่มผู้ซื้อหลักเป็นข้าราชการ นักศึกษา และผู้ใช้แรงงาน

2. กลุ่มชานเมือง มีการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่พักอาศัยเป็นหลัก มีระยะห่างจากศูนย์กลางเมืองมากกว่า 7 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรมและค้าขาย โดยมีรายได้ประชากรต่อครัวเรือนต่อปีอยู่ที่ 30,000 – 99,999 บาท การกระจายตัวของประชากรประมาณ 795.06 คนต่อตารางกิโลเมตร ผู้จัดนัดในกลุ่มนี้เลือกพื้นที่ที่จะนำมาจัด

ตลาดนัดโดยพิจารณาจากปัจจัยในด้านที่พื้นที่นั้นใกล้วัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้คนในชุมชน และใกล้แหล่งโรงงานอุตสาหกรรมมีการขยายตัวบริเวณชานเมืองเป็นหลัก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการเข้าถึงพื้นที่แล้วตลาดนัดในกลุ่มนี้มีการเข้าถึงโดยใช้ถนนระหว่างหมู่บ้านเป็นหลัก มีการกระจายตัวของตลาดนัดทางด้านตะวันตกของเมือง ขนาดตลาดนัดมี 2 ขนาด คือ ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งมีกลุ่มผู้ซื้อหลักเป็นชาวบ้านในชุมชน

จากกลุ่มตลาดนัดทั้ง 2 กลุ่มที่ทำการวิเคราะห์ข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ตลาดนัดในกลุ่มที่เป็นรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชนบทนั้นเป็นเสมือนตลาดที่สกัดกั้นไม่ให้ผู้คนมุ่งที่จะเข้าสู่ตัวเมืองมากนัก ทำให้การเข้าไปใช้บริการตลาดสดในตัวเมืองของผู้คนบริเวณรอยต่อลดน้อยลง จากแผนที่จะเห็นว่ามียุทธศาสตร์ขนาดใหญ่อยู่ทั้ง 4 มุมของรอยต่อระหว่างตัวเมืองกับชนบท และตลาดนัดทั้ง 4 เป็นตลาดนัดที่อยู่ในวัด ซึ่งมีปัจจัยในการเลือกพื้นที่ที่ คือ แหล่งที่มีชุมชนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ และมีการสัญจรที่สะดวก นอกจากนั้นยังมีตลาดนัดขนาดกลางและขนาดเล็กเป็นตัวเสริมระหว่างพื้นที่ภายในกลุ่ม ส่วนตลาดนัดในกลุ่มชานเมืองเป็นกลุ่มที่ให้บริการกับคนในชุมชนบริเวณชานเมือง ซึ่งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก โดยปัจจัยในการเลือกพื้นที่มักอยู่ใกล้วัด ซึ่งเป็นแหล่งรวมผู้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย